

SOSYAL HİZMET

“SOCIAL WORK”

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını
Publication of Association of Social Workers
DEPREM YILDÖNÜMÜ ÖZEL SAYISI
(Yayın Tarihi: Mart 2024)
E-ISSN: 2149-9454

Sahibi/Owner

Ramazan YÜKSEL

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Beyza KAYA

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adına
Basın ve Yayın Sekreteri

Editör

Abidin ÖZDEMİR

Sosyal Hizmet Uzmanı

Yayın Kurulu/Editorial Board

Doç. Dr. Merve Deniz PAK GÜRE (Başkan)

Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Dr. Mehmet Can AKTAN (Başkan Yardımcısı)

Başkent Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Süleyman KAÇMAZ

Sosyal Hizmet Uzmanı -Ankara Üniversitesi SBF Sosyal Hizmet Bölümü

Kenan TOPCU

Sosyal Hizmet Uzmanı –ASHB

S. Sedat TÜRKERİ

Sosyal Hizmet Uzmanı

Selda ŞAHİNDOKUYUCU

Sosyal Hizmet Uzmanı- SHUDER

İletişim İçin

Sosyal Hizmet Dergisi

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi

Meşrutiyet Mah. Karanfil Sok. Zafır İş Merkezi 4/86 Kızılay /ANKARA

E-Posta: info@shuder.org

www.shuder.org

:@shudernegi

:@SHUdernegiGM

:@shudernegi

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
Önsöz	3
Sunuş	4
Depremlerde Sosyal Hizmet Uygulamaları Dr. Filiz DEMİRÖZ, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Emekli Öğretim Üyesi	6
SHUDER Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Müdahale Komisyonu Raporu	12
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri Alanındaki Akreditasyon Süreci Gülşah ALAKARA ÖZCAN, Uzm. Sosyal Hizmet Uzmanı	19
Akreditasyon Onay Belgeleri	21
SHUDER Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu Çalışmaları Yasemin SEYHAN, Sosyal Hizmet Uzmanı	24
6 Şubat Depremlerinde SHUDER: Saha Çalışmaları, Gözlemler ve Deneyimler İkram DOĞAN, Sosyal Hizmet Uzmanı İstanbul Şube Başkanı	27
SHUDER Adıyaman Toplum Merkezi İbrahim Halil EKİN, Sosyal Hizmet Uzmanı	37
6 Şubat 2023 Depremi; Unutmadık. Unutturmayacağız Gül ERDOST, Sosyal Hizmet Uzmanı	50
Sosyal Hizmet Dergisi Yayın Kuralları	53

ÖNSÖZ

Değerli Meslektaşlarım,

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği olarak 1999 depreminden bu yana afet ve acil durumlar kapsamında Mardin Bilge Köyü Katliamı, Van Depremi, Soma Maden Kazası gibi afet ve insan eli ile meydana gelen acil durumlarda psikososyal müdahalelerinin içinde yer aldık.

Afet ve kriz öncesinde, koruyucu/önleyici tedbirlerin alınmasına yönelik kamunun, sivil toplumun ve halkın bilgi ve sorumluluk duygusunun yükseltilmesi, afet ve kriz sonrasında psikososyal destek müdahaleleri ile iyileştirme sürecinde çocukların, gençlerin, kadınların, yaşlı ve engelli bireylerin güçlendirilmesi ve kendi kendilerine yeterli hale gelmelerini sağlayıcı profesyonel faaliyetlerde bulunduk.

2022 yılında Türkiye Afet Müdahale Planı çerçevesinde psikososyal destek müdahale için akreditasyon sürecini başlattık. Afet alanında çalışmaya gönüllü derneğimiz üyesi sosyal hizmet uzmanlarının, etkin ve verimli psikososyal destek hizmeti vermelerini sağlamaya yönelik olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının tatbikatı da içeren altı günlük psikososyal destek eğitimlerini tamamladık.

6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonunda derneğimiz üyesi gönüllü sosyal hizmet uzmanları ve Bakanlığın ekipleri ile birlikte psikososyal destek çalışmalarını yürüttük.

Dergimiz Sosyal Hizmet'in bu özel sayısında 6 Şubat Depreminden sonra Genel Merkezimizin ve şubelerimizin bir yıl içinde gerçekleştirdiği çalışmaları, uygulamada karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini içeren raporlarını sizlerle paylaşıyoruz.

Bu çalışmaları yürütürken bizlere destek sağlayan başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Merkez ve yerel birimlerine, uluslararası dayanışmaları ile bize güç veren Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW Europe), Danimarka, İspanya, Kore, Japonya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneklerine ve yıllardır birlikte halkın tam iyilik halinin gerçekleşmesi mücadelesinde birlikte olduğumuz sağlık emek ve meslek örgütlerine teşekkür ederim.

Derneğimizin Afet Komisyonu çalışmaları içinde yer alan, afet öncesi ve sonrasında güç koşullara örgütsel ve mesleki sorumlulukla hareket ederek depremde etkilenen birey ve gruplara yönelik sosyal hizmet müdahalelerinde bulunan gönüllü sosyal hizmet uzmanlarımızın emekleri büyük. Dernek yönetim kurulu adına bu çalışmalarda emeği geçen tüm meslektaşlarımıza sonsuz teşekkürler.

Ramazan YÜKSEL
SHUDER
Genel Merkez Yönetim Kurulu Başkanı

SUNUŞ

Değerli meslektaşlarımız, sevgili öğrenciler ve sevgili okurlar,

Dergimizin bu sayısını Deprem Yıldönümü Özel Sayısı olarak yayına hazırladık. 6 Şubat 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremlerin bir yılını geride bıraktık. Geçmiş depremlerden hiç ders almadığımız bir kez daha kanıtlanmış oldu. İnsanlar her türlü kaybı bir arada yaşadı. Yaralar hala sarılamadı. İhtiyaçlar giderilemedi. Travmalar devam ediyor. Kurumlararası koordinasyonsuzluk ve ön plana çıkma sevdası, plansızlık, ayrımcılık vb. gibi durumlara yine şahit olduk. Toplum olarak; Neden böyle oluyor? Bunlara iten nedenler nelerdir? Kimler neden oluyor? gibi sorular sormuyoruz. Toplum olarak sorgulamıyoruz. Aynı şeyleri tekrar tekrar yaşıyoruz.

Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının çatısı altında ve bireysel olarak bir çok meslektaşımız alanda görev aldı. Genel Merkez ve şube yönetimleriyle birlikte ilk andan itibaren alanda olduk ve elimizden geldiğince olmaya devam ediyoruz.

Dernek Yönetimi ve SHUDER Afet Komisyonu olarak depremin yıldönümünde anma toplantısı, yapılan çalışmaların paylaşıldığı bir panel ve bu özel sayıyı çıkartma kararı almıştık. Genel Merkez ofisinde depremde yitirdiklerimiz için anma ve paylaşım toplantısı gerçekleştirdik. Bir yılın değerlendirilmesinin yapıldığı online panel düzenledik.

Bu özel sayımızda Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Emekli Öğretim Üyesi Dr. Filiz Demiröz “Depremlerde Sosyal Hizmet Uygulamaları” adlı yazısıyla afetlerde psikososyal destek hizmetleri hakkında bizleri bilgilendirmiştir. Filiz Demiröz aynı zamanda SHUDER Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Müdahale Komisyonu üyesidir.

İkinci yazımız Derneğin “Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Müdahale Komisyonu Raporu”dur. Bu raporda deprem öncesi, deprem anında ve sonrası yapılan çalışmalar yer almaktadır.

Bu bölümde deprem yıldönümü nedeniyle online olarak gerçekleştirdiğimiz panel sunumlarına yer verilmiştir. İlk olarak Uzm. Sosyal Hizmet Uzmanı Gülşah Alakara Özcan, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin afet ve acil durumlarda psikososyal destek hizmetleri alanındaki akreditasyon süreci hakkında bilgi vermiştir. Bu yazının devamında akreditasyon onay belgeleri sizlerle paylaşılmıştır. Dernek Afet Komisyonu Başkanı, Sosyal Hizmet Uzmanı Yasemin Seyhan, Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu çalışmaları hakkında kısa kısa bilgiler paylaşmıştır. İstanbul Şube Başkanı İkrâm Doğan “6 Şubat Depremlerinde SHUDER: Saha Çalışmaları, Gözlemler ve Deneyimler” başlığı altında yapılan çalışmalarla birlikte kendi deneyim, gözlem, tespit ve önerilerini bizimle paylaşmıştır. Sosyal Hizmet Uzmanı İbrahim Halil Ekin SHUDER Adıyaman Toplum Merkezinin açılış öncesi ve açılışı hakkında bilgi vermiş ve sonra Toplum Merkezinde yapılan çalışmaları anlatmıştır.

Sosyal Hizmet Uzmanı Gül Erdost “6 Şubat 2023 Depremi; Unutmadık. Unutturmayacağız.” adlı yazısında alan deneyimleri perspektifinden bir kesit sunmaktadır.

Bir daha böyle yıkıcı acıların yaşanmaması dileğiyle bu sayının ortaya çıkmasında katkısı olan herkese teşekkür ediyorum.

Sevgi ve saygılarımla. 05 Mart 2024

Abidin ÖZDEMİR
Editör
Sosyal Hizmet Dergisi Yayın Kurulu Adına

DEPREMLERDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Dr. Filiz DEMİRÖZ¹

Yakın zamanda pek çok afet yaşadık. Kavramsal olarak **afet**; insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insanların hayatını durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkân ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği, doğal veya insan kökenli olaylardır. **Acil durum**; insan hayatı, refahı, mülk ve çevre açısından doğrudan tehdit oluşturan, maruz kalan topluluğun kendi imkânlarıyla başa çıkabildiği durumu ifade eder. **Deprem ise** afet ve acil durumlar içinde doğal yollarla oluşan, *tektonik* kuvvetlerin veya volkan faaliyetlerinin etkisiyle yer kabuğunun kırılması sonucunda ortaya çıkan enerjinin sismik dalgalar hâlinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yeryüzünü kuvvetle sarsması olarak tanımlanır (AFAD 2014: 58). Deprem meydana geldiğinde şiddeti, alanın büyüklüğü insanların yaşamlarını, evleri, işyerlerini, yaşam alanlarını, canlıları, ağaçları etkiler. Ülkemizde son yüzyılda yıkım ve hasara neden olan 6,5 -7 şiddetinde yaklaşık elli deprem yaşanmıştır. Yakın zamanda şiddet ve alan yaygınlığı olan 1999 Marmara ve 2011 Van depremlerinin ardından Merkez üssü Pazarcık (Kahramanmaraş) ve Elbistan (Kahramanmaraş) olan 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde iki deprem 06.02.2023 günü meydana gelmiştir. Her iki deprem Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Gaziantep, Malatya, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa ve Elazığ'da çok şiddetli hissedilmiş 50 bini aşkın can kaybına, çok yaralanma ve sakatlanmalara ve ağır hasara neden olmuştur (AFAD 2023:1). Deprem alanında uzmanlar ülkemizin deprem kuşağında olduğunu belirtmektedirler.

Böyle bir ortamda sürecin yönetilmesi ve kalanlara yardım için, pek çok gönüllü, kamu görevlisi, sivil toplum örgütlerinde, belediyelerde çalışanlar alana gitmişlerdir. Deprem olmadan o bölgelerde çalışanlarla birlikte çalışmaya başlamışlardır. Deprem sürecinde yapılan çalışmalarda sosyal hizmet mesleği ve bilim dalı yer alır. Sosyal hizmet, sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir. Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Bu nedenle depremin yarattığı etkilerin giderilmesi ve değişimin gerçekleştirilmesi için müdahalelerde yer alır.

Afetlerde belli dönemlerden söz edilir. Bu sürecin bazı döngüleri olduğu, belli dönemlerin benzerlik gösterdiği belirtilir. Genel olarak bu bir çerçeve olsa da yaşanan depremlerde de kendine özgü

¹ H.Ü. İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü Emekli Öğretim Üyesi.

durumlardan söz edilebilir. Bu süreçlerde sosyal hizmet uygulamalarına baktığımızda yapılabilecekleri şöyle özetleyebiliriz.

Acil yardım dönemi; afetin hemen ardından başlayan ve özellikle arama kurtarma çalışmalarının yoğun olarak gerçekleştirildiği bir dönemdir. Bu dönemde öncelikle güvenli yaşam alanlarının belirlenmesi, temel gereksinimlerin belirlenmesi ve karşılanmasına gerek duyulmaktadır. Bu aşamada gereksinimlerin belirlenmesi ve bir değerlendirme yapılması önem taşımaktadır. Psikososyal destek ve psikolojik ilk yardım için de alanda olmak önemlidir. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken ana noktalar;

- Çalışmaların toplumun güncel ihtiyaçlarını ve önceliklerini temel alacak biçimde oluşturulması,
- En başından itibaren toplumun çalışmalara katılması,
- En genelden özele gidilmek kaydıyla, durumun etkisine ilişkin geniş ölçekli bir harita çıkartılması; daha sonra toplum, birey ve aile değerlendirmelerinin yapılması,
- Yardıma ihtiyacı olanları değerlendirirken, hassasiyet adına ve iyileştirme sürecinin ilk adımı olarak psikolojik ilk yardımın temel unsurları uygulamaya geçirilmesi,
- Nüfus profilinin belirlenmesi (incinebilir ya da risk gruplarını saptama).

Bu dönemde; ihtiyaç tespit çalışmaları, kaynak yönetimi, organizasyonu sağlamak, psiko-sosyal destek, savunuculuk gibi rol ve işlevler daha çok uygulanmaktadır.

İyileştirme dönemi ise acil dönemin hemen ardından gelişir. İlk andaki acil gereksinimler karşılandığında normal yaşama geçmek için bu dönem önemli bir adımdır. İlk dönemdeki şok atlatıldıktan sonra ise yeniden uyum çalışmalarına hız verilmeli, benzer sorunlarla karşılaşmamak için makro düzeyde eğitim çalışmalarına başlanmalıdır. Ayrıca afet sonrası yaşamın yeniden düzenlenmesi ile ilgili de çalışmalara başlanmalıdır. Bu dönemde aşağıdaki konular daha önceliklidir.

- Haklar ve yasal yardım
- Kaynak ve yardım olanakları
- Değişen rollere uyum sağlamak için yetkilendirme

Geliştirme döneminde ise daha çok rehabilite edici etkinliklere yer vermekte yarar vardır. Bunlar:

- Kaynaklara erişim
- Toplumun ihtiyaçları ile ilgili dikkat çekmek
- Gelir getirici faaliyetler
- Mal edindirme (ownership of assets)
- İstihdam olanakları ve mesleki beceri kazandırma
- Eğitimler olabilir.

Bu aşamada normal yaşama geçişin kolaylaştırılması önemlidir. Kalıcı konutların planlanması, yeni yaşam alanlarına uyum sağlanması çalışmaları da farklı biçimlerde yürütülebilir. Sosyal hizmet uzmanları bu çalışmalarda eğitici, kaynak sağlayıcı bir rol oynayabilirler. Ayrıca hakların korunması için savunuculuk rolleri de üstlenebilir. Afetzedelerin yeni yaşam içinde gereksinim duyacakları desteklerin oluşturulmasında da aracılık edebilir.

Zarar azaltma ve hazırlık dönemi en önemli dönemlerden biridir. Bu dönemde iyi bir hazırlık yapılması afetlerden en az zararla kurtulmak açısından önemlidir. Bu nedenle makro düzeyde politika oluşturma ve yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca afetten korunmakla ilgili olarak toplumu bilgilendirme, danışmanlık, afet yönetim ve yardım sistemlerine ilişkin plan, program ve politika geliştirmek, araştırma yapma, yasal düzenlemelere katkı verme, eğitimlerle, halkı bilinçlendirmek, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmak sosyal hizmet uzmanlarının rol ve görevleri arasındadır. Afet sırasında ise hazırlıklı olabilmek için bütün bu rol ve görevlerin harekete geçirilebilir bir sisteme bağlanmış olması gerekmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları özellikle 1999 Marmara depreminden bu yana kamu görevlisi, belediye çalışanı, sivil toplum örgütü çalışanı, dernek üyesi ya da gönüllü olarak yaşanan tüm depremlerde rol almışlardır. Marmara depremi aslında yasal konular, politika, hizmet çeşitliliği gibi gelişme ve zarar azaltma döneminde yapılması gerekenlerin gerçekleşmesi için adımlar atılmıştır. Sosyal hizmet uzmanları derneği de bu çalışmalar içinde etkin rol almıştır. **Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği** (APHB), Türkiye Kızılay Derneği, Türk Psikologlar Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Türkiye Psikiyatri Derneği, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği arasında, 16 Ağustos 2006 tarihinde imzalanan bir protokol ile toplum psikolojisini olumsuz etkileyen afetler ve kriz durumlarında psikososyal müdahalelerin yürütülmesinde tarafların sorumluluklarını ve işbirliği ile ilgili esasları düzenlemek amacıyla kurulmuştur. APHB protokolü, afetlerin psikososyal etkilerinin azaltılması konusunda afet öncesi, sırası ve sonrasında yürütülecek psikososyal faaliyetler ile ilgili işbirliği konularını, birlikte çalışma esas ve usullerini içermektedir.

Bu çerçevede psiko-sosyal alanda önemli bir yeri olan ve ulusal ve uluslararası düzeyde etkinlikler yürütmüştür. Pakistan depremi, Güney Asya tsunami gibi uluslararası, Ankara Bala, Van depremi gibi pek çok deprem patlama göçük, yangın, sel felaketi gibi afet ve acil durumlara müdahalede bulunmuşlardır. Bu birlik deprem alanında psikososyal destek sürecinde farklı mesleklerin işbirliğini sağladığı için hem emek hem de etkili ve iyi uygulamalar açısından önemlidir. Bu birlik 2017'den sonra dağılmıştır. Bu deprem sonrası derslerinden biri de böyle birliktelik ve işbirliği çalışmalarının yeniden kurulmasını sağlamaktır. Güçlerin ve deneyimlerin birleştirilmesi yaşanan olumsuzlukların çözümü için önem taşımaktadır.

Yine bu süreçte afetlerle ilgili 29.05.2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) kurularak afet ve acil durum ile ilgili yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır. Afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığına bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği ise Bakanlar Kurulu kararı ile Resmi Gazetede yayımlanan 5902 sayılı Kanuna dayanılarak 18/12/2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile; müdahale hizmetleri, bu hizmetlerin koordinasyonundan sorumlu ana ve destek çözüm ortakları ile yerel düzey sorumlu birimlerin görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. **AFAD** tarafından hazırlanan **Türkiye Afet Müdahale Planı** (TAMP) 03.01.2014 tarih ve 28871 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

TAMP'ın amacı afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları net olarak tanımlamaktır. Bu çerçevede afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektir. Sosyal hizmet uygulamalarında bu plan baz alınarak çalışmaların geliştirilmesi için tüm ülke düzeyinde çalışmalar başlatılmıştır. Hem illerde hem de ilçelerde düzenlemeler yapılmış kamu kurumlarında, belediyelerde, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin de içinde bulunduğu sivil toplum kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları planın öngördüğü biçimde katılmışlardır. Yapılan tatbikat ve eğitimlerle afetlere hazırlık çalışmaları yapılmıştır. Ancak 6 Şubat depremlerinden sonra bu planın işlerliği ile ilgili araştırmaların, değerlendirmelerin yapılmasına gereksinim duyulmaktadır.

Deprem sonrasında dikkati çeken bir nokta da acil durum sürecinde yer alan barınma, yeme içme gibi temel gereksinimlerin karşılanması, bu süreçlerin devam etmesi ile ilgili olarak da psikososyal destek süreçlerine gereksinimin arttığı ile ilgilidir. Bu nedenle bu aşamada sosyal hizmet uygulamaları için kuruluşların işbirliğini artırmaya dönük çalışmaların geliştirilmesi olumlu katkılar verecektir.

Deprem sürecinde önemli noktalardan biri de çalışanlarla ilgilidir. Afetlerde çalışacak psikososyal uzmanlara (psikolog, psikolojik danışman, rehber öğretmen, sosyal hizmet uzmanı ve psikiyatristlere) yönelik eğitim çalışmaları düzenlenmesine yönelik eğitim programı ve proje geliştirmek (Kriz müdahale, travma, yas ve başa çıkma teknikleri, psikososyal destek vb.) önemlidir. Bu çerçevede çalışanların AFAD tarafından hazırlanan ve 29.07.2020 tarihinde yayınlanan “Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik” ile ilk olarak Arama Kurtarma alanında faaliyet gösteren kurumlar ve dernekler akredite edilmiştir. 2021 Aralık ayında ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Akreditasyon Kılavuzu” İl AFAD Müdürlüklerinin web sitesinde yayınlanmış ve

afet ve acil durumlarda psikososyal destek Akreditasyonu STK'ların başvuruların başladığı duyurulmuştur. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği bu konuda hızlı bir çalışma yaparak bu süreci tamamlamıştır. Bu alanda çalışan diğer kuruluşların çalışanların da benzer süreçten geçmesi gerekir. Çünkü bu alanda çalışmak uzmanlık gerektirmektedir. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği bu konuda rehberlik edebilir.

Bu dönemde afet ve acil durumlarla ilgili bilgi, bilinç artırma, deneyim paylaşımlarına yönelik kongre, seminer, TV programı düzenleme, sempozyum çalışmaları, projeler geliştirmek, topluma afet bilinci ve kültürü kazandırma ile ilgili halka yönelik eğitimler düzenlemek, afet konusunda üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve kamu kuruluşları arasında koordinasyon sağlamak sosyal hizmetin topluma yönelik çalışmaları arasında yer almalıdır.

Sosyal hizmet açısından en önemli noktalardan biri de sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarının neler olduğu ve nasıl geliştirilmesi gerektiğine ilişkin bazı prosedürlerin düzenlenmesidir. Hak temelli bir uygulama yapan sosyal hizmet uzmanlarının savunucu rolleri ile ilgili güçlendirilmeleri gerekmektedir.

Yine bu alanda çalışan meslektaşların bir araya gelerek uygulamaları ve yaşadıkları zorlukları paylaşarak, yeni uygulama çerçeveleri geliştirmeleri için kuruluşlarla, üniversitede çalışanlarla birlikte yeni modeller üzerinde çalışmaları önemlidir. Böylelikle uygulama standartları daha çok geliştirebilir ve kapasite artırabilir. Bu sürece Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği rehberlik edebilir.

Görüldüğü gibi yapacak daha çok işimiz var. Tüm bu zor işler içinde olduğumuz için çalışmaya devam edeceğiz.

KAYNAKLAR

- AFAD (2014) “*Türkiye Afet Müdahale Planı*” (TAMP) 03.01.2014 tarih ve 28871 sayılı Resmi Gazete
- AFAD (2020). “Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik” 29.07.2020
- AFAD, (2014) *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*, Ankara: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
- AFAD, (2023) “*06 Şubat 2023 Kahramanmaraş (Pazarcık ve Elbistan) depremleri saha çalışmaları ön değerlendirme raporu*”, Deprem Dairesi Başkanlığı
- Demiröz, F. ve Öztan, N. (2019).” *Temel kavramlar.*” Arslan Tomas, S., Şavur, E., ve Uygun, E, (düzenleme) Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri: Saha Çalışanları İçin El Rehberi içinde. Ankara: T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve UNICEF Türkiye Temsilciliği Yayını,
- Demiröz, F. ve Arslan Tomas, S. (2019).” *Psikososyal müdahaleler ve temel ilkeleri.*” Arslan Tomas, S., Şavur, E., ve Uygun, E, (düzenleme) Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri: Saha Çalışanları

İçin El Rehberi (43-48). içinde. Ankara: T., Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve UNICEF Türkiye Temsilciliği Yayını.

Demiröz, F. (2013) “Afetler ve Sosyal Hizmet”. Altıntaş, H.(Ed). Hamer Acil ve Afet Durumlarında Sağlık Yönetimi. (ss. 285-295). içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını

Türk Kızılayı (2012). Afetlerde psikososyal hizmetler birliği almanağı. 2006’dan 2012’ye Afetlerde psikososyal hizmetler birliği tarafından gerçekleştirilen psikososyal müdahaleler. Şavur ve diğerleri (Hazırlayanlar) Ankara: Türk Kızılayı Yayını

SHUDER AFET VE ACİL DURUMLARDA PSİKOSOSYAL DESTEK MÜDAHALE KOMİSYONU ÇALIŞMA RAPORU

SHUDER Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu çalışmalarına yaptıkları toplantılarda alınan karar üzerine öncelikli olarak afetlerde STK'ların çalışabilmesi için gerekli olan akreditasyon çalışmaları ile başlamıştır. Akreditasyon süreci tamamlanmış, bu sürecin gereği olarak eğitimler devam ederken 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve 11 ili kapsayan deprem yaşanmıştır. Komisyon çalışmalarını deprem sonrasında Hatay ilinde yapılan çalışmalarla devam etmektedir. Bu raporda söz edilen konularla ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Ekiplerinin Akreditasyonu

Bu sürece ilişkin bilgi verirken içerikte yer alan temel kavramlar aşağıda belirtilmektedir.

Afet; İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen etkilenen topluluğun kendi olanak ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı, doğal, teknolojik veya insan kökenli olaylardır.

Acil durum; Büyük, fakat genellikle yerel imkânlarla baş edilebilen çapta, ivedilik gerektiren tüm durum ve hâller. 5902 sayılı kanunda, “Toplumsal yaşamın veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olaylar ve bu olayların oluşturduğu kriz hâli” olarak tanımlanmaktadır.

Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek; Psikolojik uyumsuzlukların önlenmesi, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması, geliştirilmesi, gündelik yaşama geri dönmesi sürecinde afet geçiren toplumun kendi kapasitelerini fark etmesi, afet geçiren toplumun güçlenmesinin sağlanmasıdır.

AFAD tarafından hazırlanan ve 29.07.2020 tarihinde yayınlanan “Afet ve Acil Durumlarda İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik” ile ilk olarak Arama Kurtarma alanında faaliyet gösteren kurumlar ve dernekler akredite edilmiştir. 2021 Aralık ayında ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan “Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Akreditasyon Kılavuzu” İl AFAD Müdürlüklerinin web sitesinde yayınlanmış ve afet ve acil durumlarda psikososyal destek akreditasyonu STK'lara başvuruların başladığı duyurulmuştur.

SHUDER Genel Merkezi, akreditasyona ilişkin başvuruların başladığına ilişkin duyuru yayımlandıktan hemen sonra, afet ve acil durumlarda psikososyal destek hizmetlerine ilişkin akreditasyon süreci hakkında ilgili ASHB Daire Başkanlığından bilgi alınmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda

SHUDER afet ve acil durumlarda, psikososyal destek ekiplerinin akredite edilmesi için müracaat edilmesi kararı alınmıştır.

Söz konusu yönetmeliğe göre afet ve acil durumlarda sahada görev almak isteyen dernekleri akredite etme yetkisi AFAD Başkanlığı'ndadır. Başvuruları alan ve ön incelemeyi yapan kurum ise AFAD İl Müdürlükleridir. AFAD il Müdürlükleri tarafından incelenen belgeler AFAD Başkanlığı'na gönderilmektedir. AFAD Başkanlığı belgeleri ise teknik inceleme için ilgili Bakanlığa göndermektedir. İlgili Bakanlığın inceleme görevlileri tarafından, ilgili derneğin kılavuzda belirtilen şartları sağlayıp sağlamadığı incelenmekte ve teknik görüş AFAD Başkanlığına iletilmektedir. Son olarak AFAD Başkanlığı tarafından oluşturulan kurul akreditasyonu onaylamakta ya da reddetmektedir.

Bakanlık tarafından hazırlanan Psikososyal Destek Akreditasyon Kılavuzu'nda belirtilen şartlardan biri, derneğin afet ve acil durumlara ilişkin çalışma yapan biriminin ya da komisyonun olması idi. Süreç içerisinde; 15.01.2022 tarihinde, SHUDER Genel Merkez Yönetim Kurul Kararı ile SHUDER Genel Merkezi bünyesinde Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu kurulmuştur.

Akredite edilecek ekiplerin oluşturulması ve oluşturulan ekip için başvuru yapılabilmesi için kılavuzda belirtilen bir diğer şart ise akreditasyon başvurusunun şubeler adına genel merkez tarafından yapılmasıdır. Bu süreçte 81 ilde görevli, şubelerimize üye, aşağıda belirtilen şartları taşıyan, afet ve acil durumlarda çalışmaya gönüllü meslektaşlarımızın belirlenip, bilgilerinin genel merkezimiz ile paylaşılması ve konuya ilişkin toplantı yapılarak, şube başkanlıklarından bilgiler istenmiştir. Ayrıca şube başkanlarına ve müracaatta bulunan gönüllü sosyal hizmet uzmanlarına rehberlik amaçlı bilgi notu hazırlanmıştır. Gönüllülerimizde istenen şartlar aşağıda belirtilmektedir.

- Şubelerinize bağlı illerde görevli,
- Resmi olarak dernek üyesi,
- En az 2 yıl önce mezun olmuş,
- Afet ve acil durumlarda sahada çalışmaya gönüllü,
- Tercihen sahada çalışmasına ve seyahat etmesine engel teşkil edecek kronik bir rahatsızlığı olmayan,
- Tercihen afet deneyimi olan,
- Tercihen afetlerde psikososyal destek eğitimi almış kişiler.

Şube başkanlarından gönüllü olan meslektaşlarımızın belirlenerek, isimlerinin SHUDER Genel Merkezi ile paylaşılması istenilmiştir. Şube başkanları tarafından gönüllü olma talebinde bulunanların listesi, SHUDER Genel Merkezine gönderilmiştir Genel Merkez tarafından, müracaat eden meslektaşlarımıza

akreditasyon, gönüllülük şartları, koşulları vb. gibi konularda ayrıntılı bilgi verilmiştir. Gönüllü olmaya karar veren kişilerden AFAD ve Aile Bakanlığının istediği bilgi ve belgeler istenilmiştir.

SHUDER Genel Merkezi Yönetim Kurulu tarafından afet ve acil durumlarda görev almak isteyen ekiplerimizin Akreditasyonu için 13.05.2022 tarih ve 555 sayılı karar ile AFAD'a başvurulması kararı alınmıştır.

Bu bağlamda AFAD ve ASHB Akreditasyon Mevzuatı kapsamında 25.05.2022 tarihinde Ankara İl AFAD Müdürlüğüne, SHUDER Genel Merkez'inin belgeleri ve gönüllülerden istenen bilgi ve belgeleri ile müracaat edilmiştir.

ASHB Psikososyal Destek Kılavuzu gereği akreditasyon için, afet ve acil durumlarda psikososyal destek müdahalesinde görev almak isteyen gönüllülerin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının belirlediği, standart "Psikososyal Destek Müdahale Eğitim Programını" alma zorunluluğunu bulunmaktadır. Bu kapsamda SHUDER Genel Merkezi tarafından gönüllülerin akreditasyonu için zorunlu olan standart eğitimin sunulan program kapsamında "Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Temel Düzey Müdahale Eğitimi planlanmıştır.

Eğitimlerin etkin ve verimli olması için eğitimcilerin afet deneyimi olanlardan belirlenmiştir. Eğitim salonu, konaklama vb. gerekli uygunlukta olmasında gerekli titizlik gösterilmiştir.

Eğitim 17-21.09.2022 tarihleri arasında (yol dahil 16.09.2022 konaklama tesisine giriş) (Cinnah Cad. Willy Brandt Sok. No: 13 Çankaya/ ANKARA) yapılmış, Derneğimiz tarafından eğitime katılacak gönüllülerimizin konaklama ve yemek (sabah, öğlen, akşam) ücretleri karşılanmıştır.

- Yüz yüze eğitim 5 gün sürmüştür. Eğitimin son günü katılımcılarla Bakanlığın standart uygulamalı tatbikat yapılarak eğitimin pekiştirilmesi sağlanmıştır.
- Eğitim sonunda etkinliğini ölçmek için ön test ve son test yapılmıştır.
- 21 Kişi yüz yüze eğitim almıştır.
- Gönüllülere eğitime katılım belgesi verilmiştir.
- Yüz yüze eğitime katılamayanlara, online eğitim planlanmıştır.

Online "Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Temel Düzey Müdahale Eğitimi" peşi sıra gelen iki hafta sonu 26/27.11.2022 tarihi ve 3/4.12.2022 tarihinde toplam 4 gün yapılmıştır. Eğitime toplam 19 kişi katılım sağlamıştır.

Yüz yüze eğitim ve online eğitime toplam 40 gönüllü katılım sağlamıştır.

Akreditasyon mevzuatı gereği; SHUDER ve akredite olacak gönüllülerimizden istenilen bilgi ve belgeler AFAD Başkanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na teslim edilmiş. Zorunlu olan eğitimlerin akredite olacak gönüllülerimiz tarafından alınması sağlanmış ve bu kapsamda mevzuat gereği Akreditasyon süreci tamamlanmıştır.

Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Temel Düzey Müdahale Eğitimi veren ve PSD konusunda akreditasyon için müracaat eden ilk sivil toplum kuruluşu olarak mesleğimizin her alanda etkinliğinin artırılması ve afet ve acil durumlardan etkilenenlere etkin hizmet vermek amacıyla Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği olarak bu eğitimin verilmesinde öncü olunmuştur.

Derneğimiz öncelikle 40 gönüllümüz ile “Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Temel Düzey Müdahale Eğitimi” alması sağlanarak afet ve acil durumlarda alanda etkin müdahaleye hazır hale gelinmiştir. Şu anda Kahramanmaraş merkezli deprem nedeniyle bu gönüllüler ve diğer gönüllülerimiz ile periyodik olarak alanda çalışarak etkin psikososyal destek müdahalesi yürütmektedirler.

06 Şubat 2023 Tarihli Kahramanmaraş Merkezli Deprem Sonrası Yapılan Çalışmalar

Depremi takiben Dernek Genel Merkezi tarafından, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) gereği Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Çalışma Grubunun ve koordinasyon sorumlusu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına sözlü ve yazılı müracaat edilerek ekiplerimiz ile hazır olduğumuz bildirilmiştir.

Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu toplanarak çalışmaya başlamıştır.

Şube başkanları ile sürekli iletişim halinde bulunularak, gerekmesi halinde toplantı yapılarak, süreç takip edilmiş, neler yapılacağına ilişkin çalışmalar planlanmıştır. Halen şube başkanları ile konuya ilişkin görüşmeler ve çalışmalar devam etmektedir.

Şube Başkanlarına, illerindeki kaynakların değerlendirilerek alanda çalışan meslektaşlarımıza yönelik çalışana destek çalışmalarının planlanması belirtilmiştir.

Akreditasyon kapsamında eğitim alan gönüllülerimiz yanında diğer gönüllülerimizi belirlemek için online müracaat gönüllü başvuru formu hazırlanarak online başvuru sistemi oluşturulmuştur. Şube başkanlarımız ile koordineli olarak çalışarak online başvuran meslektaşlarımızın listesi oluşturularak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına gönderilmiştir.

Derneğimiz tarafından alana gönüllü ve kurumları aracılığıyla gidecek meslektaşlarımıza 18-19 Şubat 2023 tarihinde” Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Müdahale Eğitimi “verilmiştir. Eğitim YouTube üzerinden canlı yayınlanmıştır. Afet alanına gidecek kişiler bu eğitimi halen YouTube üzerinden izleme olanağı sağlanmaktadır.

İlk ekibimiz 20 Şubat-24 Şubat tarihinde Hatay İline psikososyal destek müdahale çalışması için görev almışlardır. Halen Hatay İlinde gönüllülerimiz tarafından PSD çalışmaları yürütülmektedir.

Derneğimiz tarafından alana gidecek gönüllü olarak müracaat eden kişiler ile talep ettikleri tarihe ilişkin ön görüşme yapılarak gönüllülükleri teyit edilmektedir. ASHB tarafından halen yol dahil 7 günlük görevlendirilmesi için tarih verilmektedir. Şu an Hatay için görevlendirmelerimiz devam etmektedir. Alana daha önce gitmiş ve gidecek gönüllülerimiz için WhatsApp grubu oluşturulmaktadır. Gönüllülerimize sahaya gitmeden önce, saha hakkında lojistik bilgilendirme (yanlarına götürmeleri gereken kıyafetler, malzemeler, konaklamanın nasıl olacağı, iletişim kişisi, ulaşım vb.) yapılmaktadır. WhatsApp grubunda bir süpervizör/ danışman bulunmaktadır. Gönüllüler ile sahaya gitmeden önce daha önce giden gönüllüler ile birlikte online paylaşım toplantısı yapılmaktadır. Gerekmesi halinde ise sahada da online toplantı yapılarak danışmanlık yapılmaktadır. Gönüllülerimiz döndükten sonra da danışmanları ve Dernek yönetimi ile online değerlendirme toplantısı yapılmaktadır. Talep etmeleri halinde danışmanları tarafından çalışana destek hizmeti verilmektedir. Şu an gönüllüler Hatay İli'nde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı huzurevinde veya isteklerine göre çadırda kalmaktadırlar. ASHB tarafından konaklama ve sabah kahvaltısı, akşam yemekleri karşılanmaktadır. Yol ücretlerinin SHUDER şube başkanlıkları tarafından karşılanmaması halinde, otobüs ücretleri SHUDER Genel Merkezi bütçesinden karşılanacaktır.

Hatay İline giden gönüllü bilgileri:

1. PSD Ekibi 20-24 Şubat 2023 tarihinde 5 Gönüllü (3 İstanbul, 2 Kocaeli İlinden)
2. PSD Ekibi 25 Şubat -04 Mart 2023 tarihinde 3 Gönüllü (1 İstanbul, 1 Karaman, 1 Konya)
3. PSD Ekibi 04 -11 Mart 2023 tarihinde 1 Gönüllü (1 Kocaeli)
4. PSD Ekibi 11-18 Mart 2023 tarihinde 2 Gönüllü (1 İstanbul, 1 İzmir)

Toplam 11 gönüllümüz Hatay ilinde ASHB ekipleriyle birlikte psikososyal destek hizmeti vermişlerdir. Bir ekibimiz ise halen PSD çalışmalarına devam etmektedir. Ekipler alandan döndükten sonra alana ilişkin değerlendirme ve önerilerini de içeren hazırladıkları rapor ASHB'na gönderilmektedir.

SHUDER İzmir Şube Başkanlığı tarafından çalışana destek ekibi oluşturulmuş, İzmir ASHİM ile koordineli çalışarak, alanda çalışan ekiplere yönelik psikososyal destek çalışmaları yürütülmektedir. Aynı şekilde İstanbul ve Ankara şube başkanlıkları tarafından da çalışanlara yönelik psikososyal destek verilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

20 Şubat tarihinde, SHUDER Genel Başkanı Ramazan Yüksel ile İstanbul Şube Başkanı İkrar Doğan; Hatay, Adıyaman ve Kahramanmaraş illerinde psikososyal destek, saha inceleme ve değerlendirme çalışmalarında bulunmuşlardır.

Ayrıca sahada diğer mesleki çalışmalar devam etmektedir.

Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hazırlık ve Müdahale Çalışmalarına Yönelik Öneriler

Hazırlık Çalışması:

- Akreditasyon için ASHB standart eğitim modülünü almalarını sağladığımız meslektaşlarımızın bazıları SHUDER olarak, bazıları ise kendi kamu kurumları aracılığı ile alanda çalışmaktadırlar. Aldıkları eğitim modülünün alanda yapılan çalışmaların etkinliğini ve niteliğini çok artırdığı görülmüştür.
- Bu nedenle afet ve acil durumlarda çalışmaya gönüllü kişilerin, ayrıca akredite olacak kişilere bu eğitim modülünün verilmesinin yanı sıra, eğitim modülünün ileri aşaması da bulunmaktadır. Bu eğitimin de gönüllülere verilmesi önerilmektedir.
- Ayrıca akreditasyon olması için süreç içinde gönüllü olan yeni meslektaşlarımızın da belirlenerek akreditasyon için AFAD'a müracaat edilen meslektaşlarımızın sayısının artırılması gerekmektedir.
- Afet alanında diğer afet ve acil durumlarda SHUDER adına çalışacak meslektaşlarımız için Psikososyal Destek Hizmet Grubunun koordinasyonundan sorumlu ASHB'nın standart kıyafetlerinden öncelikle yeleklerinin yaptırılması önerilmektedir.
- Afet alanında Türkiye Afet Planı (TAMP) STK'ların kendi ihtiyaçlarının (barınma, yeme içme, yol) karşılama zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle çadır ve araç alımının afet öncesi yapılması gerekmektedir.
- Afet alanına giden gönüllü kişinin otobüs, uçak ücretlerinin de TAMP gereği STK'lar tarafından karşılanması istenmektedir. Bu nedenle, harcama kalemleri için gerekli kaynakların da planlanması gerekmektedir.
- Afet öncesi alanda çalışacak gönüllüler oluşturulurken, grup çalışması, çalışana destek, psikodrama, psikoterapi vb. gibi eğitimlerinin bilgisinin önceden hazırlanması gerekmektedir.
- Gönüllülerin afet alanında yapacağı psikososyal destek çalışmalarının (psikolojik ilk yardım, toplumla çalışma, yas, çocuk, genç, yaşlı, engelli vb.) önceden planlanması gerekmektedir.
- SHUDER ekibinde çalışana destek ekibinin de oluşturulması gerekmektedir. Bu ekibin öncelikle grup çalışması yapabilen kişilerden oluşmasına önem verilmelidir.

Ayrıca bu kişilere ek olarak çalışana destek uzmanlık eğitiminin verilmesi gerekmektedir.

Müdahale çalışmalarına ilişkin öneriler:

(Aşağıda belirtilen çalışmalar, SHUDER Genel Merkezi tarafından yürütülen çalışmalar olup, ayrıca öneri olarak da sunulmaktadır.)

- Gönüllü olarak talepte bulunan kişiler ile görevlendirmeden en geç bir hafta önce görüşme yapılarak, gönüllülüğünün teyit edilmesi, gidilecek alana ilişkin, yapacakları çalışma, kısa lojistik bilgilendirmenin yapılması önemli görülmektedir.
- Afet alanına gidecek ekiplere önceden gidecekleri yerlere ilişkin lojistik bilgi notu (hava koşulları, hangi kıyafetleri götürmeleri, nerede kalacakları, nasıl gidecekler, iletişim kişisi vb.) gönderilmesi önemlidir.
- Gidecek ekipler için WhatsApp grubu oluşturulmalıdır. Gidecek ekiplerin gitmeden önceki hazırlıkları, giderken takipleri, gittiklerinden dönünceye kadar bu grupta takip olarak takip edilmelidir.
- Gidecek ekipler için, süpervizyon yapacak afet konusunda ve çalışana destek konusunda uzman bir kişinin belirlenmesi, bu kişinin de WhatsApp grubunda yer alması önemlidir.
- Alana gitmeden Zoom üstünden ekiple grup ile görüşme yapılması, alana ilişkin, kalacakları yer vb. ayrıntılı bilgi verilerek görüşme yapılması önerilmektedir. Bu toplantıya süpervizörün mutlaka katılması gerekmektedir. Ekipler ile alanda ve alandan döndükten sonra da süpervizör ve dernek yönetimi ve afet sorumlu kişinin yer aldığı Zoom toplantısının yapılması gerekmektedir.
- Ekipler alandan döndükten sonra SHUDER adına çalışana destek verecek kişinin isminin verilerek, istediği zaman bu desteği alabileceği bilgisinin verilmesi önemli görülmektedir.
- Alana giden ekipler döndükten sonra zaman geçirmeden 1-2 gün içinde değerlendirme toplantısı yapılması, alanda yaşanan sorunların tespit edilmesi ve ihtiyaçların karşılanması açısından önemli görülmektedir.
- Alana giden ekipler için oluşturulan standart alan değerlendirme raporunun 1-2 gün içinde hazırlanıp gönderilmesinin istenilmesi, gönderilen raporun en kısa sürede ASHB Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ilgili daire başkanlığına iletilmesi,
- Sadece bir kişinin bir ilde görevlendirilmemesi, ekip halinde alana gönderilmesi,
- Akut dönem sonrası ASHB ile görüşme yapılarak, onların koordinasyonunda çalışacak SHUDER ekiplerinin mesleki çalışma alanlarına ilişkin olarak, çalışma yapacakları yerlerin belirlenmesi, ihtiyaçların tespit edilmesi, kaynakların oluşturulması ve çalışma yöntemi hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla, İl Afet Kriz Yönetim Merkezi ile koordinasyon dahilinde, bir plan ve program dahilinde meslektaşlarımızın alana gönderilmesi önem arz etmektedir.

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİNİN AFET VE ACİL DURUMLARDA PSİKOSOSYAL DESTEK HİZMETLERİ ALANINDAKİ AKREDİTASYON SÜRECİ

Gülşah ALAKARA ÖZCAN¹

1987 yılında Ankara’da kurulan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği 1999 Marmara depremi ile başlayan süreçte ülkede yaşanan birçok afet ve acil durumda aktif görev almıştır. Özellikle 2006 yılında kurucu üyesi olduğumuz Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği’nin çatısı altında Mardin Bilge Köyü Katliamı, Van Depremi, Soma Maden Kazası gibi önemli olaylara müdahale etmenin yanı sıra birçok kamu kurumunun kapasite geliştirme eğitimlerinde yer almıştır. Ayrıca Derneğimiz 2013 yılı itibariyle Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) gereği 2020 yılında gerçekleşen Elazığ ve İzmir Depremlerinde ise çalışmalarımızı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın çağrısı ve makam oluru ile psikososyal destek hizmetlerinde görev almaya devam etmiştir. Genel olarak ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının afet sahasında görev alması ilgili Bakanlığın izni ile devam ederken 20 Temmuz 2020 tarihinde AFAD tarafından resmi gazete yayınlanan ‘Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik’ ile afet sahasında görev almak isteyen sivil toplum kuruluşlarının saha izinleri akreditasyon iznine bağlı tutulmuştur ancak Derneğimizin uzmanlık alanı olan psikososyal destek hizmetlerine ilişkin akreditasyon kılavuzunun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanması 2021 yılı Aralık ayında gerçekleşmiştir.

Afet ve acil durumlarda psikososyal destek akreditasyon kılavuzunun yayınlanmasının hemen ardından Dernek Genel Merkez Yönetim Kurulu afetlerde akredite olmak için hazırlıklarına başlamış ve 15.01.2022 tarihinde Dernek çatısı altında Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu kurulmuştur. 13.05.2022 tarih ve 555 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile de AFAD akreditasyon sürecine başvuru kararı alınmıştır.

Afet komisyonu kurulduktan sonra 81 ilin bağlı olduğu 24 şube başkanlığı ile irtibata geçilerek akreditasyon süreci hakkında bilgilendirmeler yapılmış ve gönüllü ekip listeleri toplanmaya başlanmıştır. İlk etapta 49 üyenin başvurusu ile ilgili mevzuatta belirtilen Derneğe ve üyelere ait yetkinlik belgeleri hazırlanarak 25.05.2022 tarihinde AFAD’a müracaat edilmiştir. AFAD tarafından

¹ Uzm. Sosyal Hizmet Uzmanı.

yapılan ön inceleme sonucu belgelerimiz psikososyal destek hizmetlerinden sorumlu kurum olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına (ASHB) gönderilmiştir.

ASHB tarafından Derneğimize bir rehberlik görevlisi ve inceleme görevlisi belirlenerek mesleki yetkinliğin ve ekiplerin kapasite geliştirme sürecinin desteklendiği teknik inceleme süreci başlamıştır. Derneğimiz, Psikososyal Destek Kılavuzunda belirtilen çalışma kriterlerine ve üye kriterlerine uygun olduğunu gösteren belgelerin ardından Bakanlığın akreditasyon koşulu olarak sunmuş olduğu ‘Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Temel Düzey Müdahale Eğitimlerini’ kendi iç eğitim kapasitesi ile 26-27 Kasım 2022 ve 03-04 Aralık 2022 tarihlerinde yüz yüze ve online eğitimler şeklinde gerçekleştirmiştir. Ocak 2023’te eğitim raporları da iletilerek ASHB’nın teknik inceleme sürecinde Derneğimizden beklemiş olduğu bütün gerekler yerine getirilmiştir.

06 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremler nedeniyle tamamlanmak üzere olan akreditasyon sürecimiz ASHB’nın deprem çalışmaları nedeniyle resmi süreç beklemeye alınmış ancak ekiplerimizin sahada görev alması için gerekli izinler alınarak vakit kaybetmeden saha planlaması yapılmıştır.

Bakanlık tarafından Derneğimizin Psikososyal Destek Çalışma Grubu Akreditasyon Kılavuzu’nda yer alan psikososyal müdahale alanı için belirlenen kuruluş ve üye kriterlerine uygun olduğu belirtilen teknik inceleme raporu AFAD’a gönderilmesinin ardından 01.12.2023 tarihli AFAD Başkanlığı OLUR’u ile Derneğimiz psikososyal destek alanında akredite olan ilk meslek örgütü olmuştur. İlerleyen süreçte akredite olan ekip sayımızı artırmak ve afet ve acil durumlarda psikososyal destek alanındaki kapasite geliştirme çalışmalarına katkı vermek adına yönetim kurulu ve komisyonun planlı çalışmaları devam etmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki bilgi ve becerileri ile afet ve acil durumlarda psikososyal destek alanına sunacağı katkının ne kadar önemli olduğunu hatırlatarak ülkemizde yaşanması muhtemel afet ve acil durumlarda görev almak isteyen siz değerli üyelerimizi ve Derneğimize henüz üye olmayan meslektaşlarımızı aramızda görmekten memnuniyet duyarız.

AKREDİTASYON ONAY BELGELERİ

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü

Sayı : E-95368565-952.03.16.02-779831

11.12.2023

Konu : Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
Akreditasyon Onayı

SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİNE

İlgi : Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü (Sivil Toplumla İlişkiler ve Akreditasyon Çalışma
Grup Başkanlığı)'nın 07.12.2023 tarihli ve E-31347270-952.03.16.02-771733 sayılı yazısı.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin (Ankara) 38 üyeden oluşan 1 ekibin Psikososyal Destek
alanında akredite edildiğine dair Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının ilgi yazısı ve eki olur
ilişikte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Soner TÜTER
İl Afet ve Acil Durum Müdürü

Ek:

- 1 - İlgi Yazı. (1 Sayfa)
- 2 - Olur Onayı (1 Sayfa)
- 3 - SHUDER Akreditasyon Evrakları (11 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: ACC9BB91-8C90-40D6-83FC-A3337F3C76B4 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/afad-ebys>
Fatih Sultan Mehmet Bulvarı No: 290 Batıkent Yenimahalle ANKARA Telefon No: Bilgi için: Sevil ULUŞAHİN
(312) 252 59 79 Belge Geçer No: (312) 252 59 78 Mühendis
e-Posta: planlama.ankara@afad.gov.tr İnternet Adresi: <https://ankara.afad.gov.tr> Telefon No: (312) 252 59 79-
Kep Adresi: ankaraafad@hs01.kep.tr 1214

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Sayı : E-31347270-952.03.16.02-771733

07.12.2023

Konu : Akreditasyon Onayı

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Sivil Toplumla İlişkiler ve Akreditasyon Çalışma Grup Başkanlığının 01.12.2023 tarihli ve E-31347270-020-769886 sayılı olur.

29 Temmuz 2020 tarihli ve 31200 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik" gereğince 'Psikososyal Destek' alanında inceleme süreçleri tamamlanan ve başvurusu olumlu olarak değerlendirilen; 'Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (Ankara)' 'Psikososyal Müdahale'de ilgi'deki Olur ile 01/12/2023-01/12/2026 tarihleri arasında geçerli olmak üzere 3 yıl süre ile akreditasyonu gerçekleştirilmiştir.

Bilgi alınması ve başvuran kuruluşa bilgi verilmesi hususunda gereğini arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Orhan TATAR
Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü

Dağıtım:

Gereği:

ANKARA İL AFET VE ACİL DURUM
MÜDÜRLÜĞÜNE

Bilgi:

AFETLERE MÜDAHALE GENEL
MÜDÜRLÜĞÜNE
(Arama ve Kurtarma Dairesi Başkanlığı)
YÖNETİM HİZMETLERİ GENEL
MÜDÜRLÜĞÜNE
(Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 824B0E80-1085-4CD0-9202-3C526BB7EF46

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/afad-ebys>

KEP Adresi : icisleriafad@hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatma ÖNDER
Memur
Telefon No: (312) 258 27 44

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Ek-2

Sayı : E-31347270-020-769886

01.12.2023

Konu : Akreditasyon İşlemi

BAŞKANLIK MAKAMINA

Türkiye Afet Müdahale Planına göre afet ve acil durumlarda sunulacak çalışma alanlarında faaliyet göstermek isteyen, sivil toplum kuruluşları, kamu ve özel kuruluşlar ile AFAD gönüllüsü kişilerin akredite edilmesi; akredite edilenlerle çalışma grupları arasında koordinasyonun sağlanması, sunulacak hizmetin standartlarının belirlenmesi, kalitesinin artırılması ve kalitenin sürekliliğinin korunması için uygulanacak akreditasyonun usul ve esaslarının belirlenmesi amacıyla " Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik" 29 Temmuz 2020 Tarih ve 31200 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anılan Yönetmelik kapsamında AFAD Akreditasyon Sistemine dahil olmak amacıyla 'Psikososyal Destek' alanında başvuruları olumlu olarak değerlendirilen 'Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği' 'Psikososyal Müdahale' (38 üye) bir ekip olarak, Yönetmelik hükümleri doğrultusunda 01/12/2023-01/12/2026 tarihleri arasında geçerli olmak üzere 3 yıl süre ile akredite edilmeleri hususunu, Olurlarınıza arz ederim.

Prof. Dr. Orhan TATAR
Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.

Dr. Önder BOZKURT
Başkan Yardımcısı

OLUR
Okay MEMİŞ
Vali
Başkan

Ek: İnceleme Raporu ve Liste (11 Sayfa)

Dağıtım:

SİVİL TOPLUMLA İLİŞKİLER VE
AKREDİTASYON DAİRE BAŞKANLIĞINA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 8242C3DE-FA42-43EF-8EA3-2C95501C627B

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/afad-ebys>KEP Adresi : icisleriafad@hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatma ÖNDER
Memur
Telefon No: (312) 258 27 44

SHUDER AFET VE ACİL DURUMLARINDA PSİKOSOSYAL DESTEK KOMİSYONU ÇALIŞMALARI

Yasemin SEYHAN¹

Deprem Öncesi Yapılan Çalışmalar

Öncelikle SHUDER olarak afetlere hazırlık kapsamında daha önceden neler yapıldı onları belirtmek istiyorum.

13. 01.2022 tarihinde SHUDER Genel Merkezi tarafından “Afet ve Acil Durumlara İlişkin Hizmet Standartları ve Akreditasyon Esaslarının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında afet ve acil durumlarda psikososyal destek komisyonu kurulmuştur. Derneğimiz, afet alanında çalışacak meslektaşlarımızın daha etkin mesleki müdahalelerde bulunmaları, müdahale sırasında ikincil travmatizasyondan korunmaları, afet konusunda profesyonelleşmiş SHUDER ekipleri oluşturulması için akreditasyon başvuru kararı almıştır. Bu isabetli kararları nedeniyle Dernek Başkanımız Ramazan YÜKSEL’e ve bu süreçteki yönetim kurulu üyelerine tekrar teşekkür ederiz.

6 Şubat öncesi akreditasyon kapsamında SHUDER psikososyal destek ekiplerimiz Acil Afet Durumlarında Profesyonel Müdahale eğitimi almış, aldıkları eğitimi uygulamasını yapmak için tatbikata katılmış, afet ve acil durumlarda alanda çalışmaya hazır hale gelmişlerdir.

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depreminin İlk Anlarında Yapılan Çalışmalar

6 Şubat günü depremin olduğu öğrenildiği andan itibaren Dernek Başkanı, Yönetim Kurulu Üyeleri ve şube başkanları, daha önce kurulmuş olan çevrim içi gruplardan ve telefon ile hemen iletişime geçerek, deprem bölgesindeki durum ve oradaki meslektaşlarımız hakkında bilgi alınmış ve bilgi akışı sağlanmaya başlanmıştır. Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu oluşturulan çevrimiçi gruplarla ilk andan itibaren şube başkanları ile de koordinasyonu güçlendirmiştir.

Alandaki meslektaşlarımızdan ve şube başkanlarından alınan bilgiler kapsamında süreç ivedilikle değerlendirilmiştir. Akreditasyon kapsamında eğitim almış gönüllü ekiplerimize alanda görev almak üzere çağrı yapılmasına karar verilmiştir. Akreditasyon ekibine çevrimiçi gruplardan hemen çağrı

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Dairesi Başkanlığında beş yıl görev yapmıştır. Adıyaman, Elazığ ve İzmir Depremlerinde Bakanlığın ekiplerinde görev almıştır. İki yıl önce belirtilen Daire Başkanlığından emekli olmuştur.

yapılmış, çağrıda gönüllü ekibin uygunlukları ve çalışmak istedikleri tarihin belirtilmesi istenilmiştir. Grup hemen geri dönüş yapmış ve uygunluk tarihlerine göre ekipler oluşturulmuştur.

Bu süreçte Türkiye Afet Planı (TAMP) gereği Ülkemizde Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Çalışma Grubundan sorumlu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile koordinasyon sağlanmıştır. Bakanlığa, eğitim alan gönüllü ekiplerimizle alanda çalışmaya destek vermeye hazır olduğumuz bildirilmiştir.

6 Şubat günü ilk andan itibaren tüm illerdeki meslektaşlarımız gönüllü olarak deprem illerinde çalışmak için Genel Merkeze ve şube başkanlıklarına çok yoğun talepte bulunmaya başlamışlardır. Şube başkanlıkları daha önceden belirlenmiş olan koşullar kapsamında aynı gün gönüllü başvurularını almaya başlamışlardır. Gönüllü müracaatlarının hemen yapılması ve talep edenleri anında görebilmemiz için Google form taslağı Konya Şube Başkanı Mustafa TOPAK ve ekibi tarafından hazırlanmıştır. SHUDER PSD Gönüllü Formu taslağı şube başkanlarımızın da görüşleri alınarak son hali verilmiştir. SHUDER Gönüllü Formu 6 Şubat günü şube başkanlarına ulaştırılmıştır. Şube başkanlarımız gönüllülerin bu formu doldurmalarını sağlamıştır. Süreç içinde de sürekli duyurular şube başkanları tarafından da yapılarak gönüllü olmak isteyenlerin formu doldurmaları sağlanmıştır.

Şube Başkanlarıyla afet alanına gönderilecek özellikle ilk ekiplerimizin alanda etkin müdahale çalışmalarını yürütmeleri ve ikincil travmaya maruz kalmamaları için afet, travma eğitimi alan meslektaşlarımızdan olması kararı alınmıştır. Ekip listeleri öncelikle eğitim alan gönüllülerden oluşturulmuştur. Bu süreçte Genel Merkez tarafından gönüllüler ile telefonla görüşme yapılarak talepleri, gitmek istedikleri tarihler, uygunluk durumları vb. konularda görüşülerek formdaki bilgileri teyit edilmiştir.

Afet müdahalesine ilk giden ekipler akut dönemin etkisi ile çok fazla travmatize olduklarından, kısa süreli alandan çekilip, yeni ekipler gönderilmiştir. Şube başkanlarıyla 07.02.2023 tarihinde afet alanında çalışanların travmatik stres tepkisi yaşayabilecekleri, kısa süre sonra afet alanından döneceklerine, sağaltımlarına yönelik bireysel ve grup çalışmalarını içeren çalışana destek çalışmalarını planlanmaları gerekliliği görüşülmüştür. Şube başkanlıkları buna ilişkin çalışmalara daha önceden de başlamışlardır. Özellikle İstanbul ve İzmir Şube Başkanlıkları bu konuda etkin çalışmalar yürütmüştür. İzmir Şube Başkanlığı, İzmir Aile ve Sosyal Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile koordineli çalışarak Emrah PAKMAN'ın koordinatörlüğünde oluşturulan çalışana destek ekipleri ile başarılı örnek çalışmalar yürütmüşlerdir.

18 Şubat -19 Şubat 2023 tarihinde Derneğe gönüllü olarak müracaat eden meslektaşlarımıza ve alanda çalışacak ruh sağlığı personeline yönelik “Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Online Müdahale Eğitimi” yapılmıştır. Eğitim YouTube’den canlı yayınlanmıştır.

20 Şubat 2023 tarihinde Dernek Başkanı Ramazan YÜKSEL, İstanbul Şube Başkanı İkrım DOĞAN etkilenen illerde çalışma yapmak üzere alana gitmişlerdir.

20-24 Şubat 2023 tarihinde ilk ekibimiz TAMP kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonunda olan ekiplerle birlikte görev almak üzere Hatay İlinde görev almışlardır. Ekibimiz alana gitmeden önce, alanda çalışan diğer meslektaşlarımızdan afet alanındaki hava koşulları, afet alanına gelecek kişinin nelere ihtiyaç olduğu, lojistik ne tür hazırlık yapmaları konusunda bilgilendirme alınmış, kendilerine lojistik bilgi olarak iletilmiştir. Ekiplerimizin kalacakları yer, alana indiklerinde kiminle iletişim kuracakları vb. konularda bilgi alınarak gidecek ekibe bilgiler iletilmiştir. Ayrıca ekiplere online süpervizyon ve çalışana destek olmak üzere Filiz DEMİRÖZ (H.Ü. Sosyal Hizmet Bölümü Emekli Öğretim Üyesi SHUDER Afet Komisyon Üyesi) ve EMDR terapisti-Aile ve Evlilik Danışmanı Ahmet Cemil ÖLÇER gönüllü olarak görev almışlardır. Hocalarımıza bu zor süreçlerde verdikleri destek nedeniyle teşekkür ederiz. Ekiplerimizle çalışmaların her aşamasında (alana indiklerinde, alanda ve döndükten sonra) iletişim sürdürülmüştür. Ekiplerimizce iletilen tespitler, sorun ve çözüm önerileri PSD koordinatörü ASHB’na hemen iletilmiştir. Ekiplerimiz alandan döndükten sonra süpervizörlerinde dahil olduğu online görüşme yapılmıştır. Ekiplerimiz döndükten sonra alana ilişkin tespitleri, sorun ve çözüm önerilerine ilişkin hazırlamalarını istediğimiz raporlar koordinatör Bakanlığa iletilmiştir.

Sizlere 6 Şubat depreminin ilk süreçlerinde yaptığımız çalışmalar sunulmuştur.

Bu süreçte, tüm zorlu koşullara ve aksaklıklara rağmen çok değerli psikososyal destek müdahale çalışmaları yürüten, aynı zamanda, saha çalışmalarının en iyi hale gelmesi için çok ayrıntılı tespitler yapan, buna ilişkin değerli çalışmalarda bulunan ekiplerde yer alan meslektaşlarımıza, şube başkanlarına ve ekiplerine, Dernek yönetiminde bulunan ve emeği geçen tüm meslektaşlarımıza özverili çalışmalarından dolayı çok teşekkür ediyoruz.

6 ŞUBAT DEPREMLERİNDE SHUDER: Saha Çalışmaları, Gözlemler ve Deneyimler

İkram DOĞAN¹

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremler gerek etkilediği alan gerekse yaşanan kayıplar açısından kaydedilmiş en yıkıcı deprem olmasının yanı sıra hem ülkemizi hem de farklı bölge ülkelerini etkilemiş, can kayıpları açısından en büyük etkisini Türkiye ve Suriye’de göstermiştir. Hala kayıplarını arayanlar ve bölgede gözlemlediğimiz yıkımı göz önünde bulundurduğumuzda, can kayıplarına dair ne yazık ki resmi verilerin gerçekleri yansıtmadığı söylenebilir. Yaşanan depremin ilk saatlerinden itibaren kamu idaresinin “dezorganize (hebefrenik)” hal-i pürmelalinin de yarattığı ümitsizlikle gerek bazı yerel yönetimler, meslek örgütleri, sendikalar, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları gerekse de halkın kendi kendine organize olup bölgeye gitmeye çalışmasının yarattığı durum hiç unutamayacağımız anlar olarak hafızalarımıza kazındı. Depremin çok büyük bir coğrafya ve nüfusu etkilemiş olması, yapılaşmanın ve ulaşım yol-yöntemlerinin bilimsellikten uzak inşasıyla birleşince, *doğal afetlere* neden yalnızca doğal afet denilemeyeceği çok acı sonuçlarıyla görülmüş oldu. Bunca yıllık afet deneyimi ve kamu idaresinin “yapılanmasına” rağmen, yaşanan kaotik süreç, çok ciddi ihmal, istismar ve hak ihlaline neden olacak bir “afeti yönetememe” sürecine dönüşmüştür.

İlk Çağrı ve Harekete Geçiş

Deprem öncesinde; “Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Temel Düzey Müdahale Eğitimlerini” tamamlayarak psikososyal destek akreditasyonu için başvuran SHUDER, depremin olduğu gün Genel Merkez ve 24 şubesiyle birlikte afet koordinasyon merkezini oluşturarak kiriz yönetimi ve durum tespitine yönelik çalışmaları başlatmıştır. Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Komisyonu, daha önce akreditasyon sürecinde temel düzeyde eğitimleri tamamlanan gönüllü sosyal hizmet uzmanlarının alana gitmesine yönelik planlamaları başlatmış, afet ve acil durumlarda psikososyal destek çalışmalarının koordinesinden sorumlu kamu kurumu olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile birlikte koordine olmuştur. Depremin yıkıcılığı, gönüllü sayısının sınırlılığı nedeni ile gönüllü sosyal hizmet uzmanlarının sayısını artırmak ve alana gidecek sosyal hizmet uzmanlarının eğitim ihtiyacını karşılamak için çevrimiçi Psikososyal Destek Eğitim Programı hazırlanmış ve YouTube kanalında canlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu eğitim Afet Komisyonu üyesi sosyal hizmet akademisyeni ve afet ve travma alanında çalışmaları bulunan Sosyal Hizmet Uzmanları tarafından yapılmıştır.

¹ SHU, SHUDER İstanbul Şube Başkanı.

Görevlendirmeler ve Bölgeye Gidiş

SHUDER Psikososyal Destek Komisyonu ve Genel Merkez yönetim ve Şubeler Yönetim Kurulu üyelerinin koordinasyonunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek çalışmaları Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş illerinde başlatılmıştır.

Bu süreçte, SHUDER Genel Başkanı Ramazan Yüksel ve İstanbul Şube Başkanı İkrım Doğan, gözlem ve deprem bölgesine görevlendirilen gönüllü üyelerin çalışmalarını koordine etmek için depremin etkilediği 11 ili kapsayan bölge ziyareti gerçekleştirmiştir. Ziyaretle birlikte, Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek ve Travma Eğitimi alan gönüllü sosyal hizmet uzmanları ile çevrimiçi değerlendirme toplantıları organize edilmiş, bu toplantılarda psikososyal destek çalışmaları ve sunulan hizmetlere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan toplantılarda sahada çalışanlara yönelik ihtiyaç tespitleri doğrultusunda, alanda görev yapan gönüllü sosyal hizmet uzmanlarına SHUDER Genel Merkezinin koordinasyonunda çevrimiçi süpervizyon desteği sağlanmıştır.

SHUDER Genel Merkezi ve şube yönetimleri ile yapılan toplantı ve değerlendirmeler sonucunda; hem bölgede çalışan ve depremde etkilenen sosyal hizmet uzmanlarına hem de muhtelif sivil toplum kuruluşlarında çalışan meslek elemanlarına yönelik destek ve başta özel ihtiyaç grupları olmak üzere depremde etkilenenlere yönelik çalışmaları daha kurumsal ve özerk bir boyutta yürütmek üzere Hatay, Adıyaman ve Kahramanmaraş illerinde toplum merkezi formatında çalışmaların yapılması konusunda fikir birliğine varılmış, bunun için kaynak arayışına başlanmasına karar verilmiştir.

Şube Çalışmaları¹

- İnsan eliyle yaratılan travmalarda dayanışma amacıyla 2015 yılında kurulan Psikososyal Dayanışma Ağı depremde etkilenenler özelinde; Ankara, İstanbul, İzmir ve Mersin şubelerinde yeniden yapılandırılarak bu ağ üzerinden yönlendirilen vakalarla çevrimiçi, yüz yüze ya da telefon aracılığıyla psiko-sosyal ihtiyaçlarının tespiti, ihtiyaçlar kapsamında bilgilendirme yapılması ve kişilerin kaynaklarla buluşturulması başta olmak üzere ilk görüşmeleri yapılarak, gerekli olması durumunda ev ziyaretleri düzenlenmiş, psikolojik desteğe ihtiyacı olan kişiler ve yakınları öncelikle hastanelerin ruh sağlığı ve çocuk ruh sağlığı kliniklerine, ağda bulunan kuruluşlara yönlendirilerek vaka takibi yapılmıştır. Şube gönüllüleri ile gönüllü ağının güçlendirilmesine yönelik toplantılar yapılarak bu kapsamda görev almak isteyen ruh sağlığı alanında çalışan deneyimli sosyal hizmet uzmanları çalışmalara dahil edilmiştir. Depremde etkilenenlerin nakledildiği hastanelerin sosyal hizmet birimleri

¹ Kaynak: <http://www.shuder.org/Sayfa/6-subat-2023-kahramanmaraş-depremi-afetlerde-ve-insan-eliyle-yaratılan-travmalarda-psiko-sosyal-destek-calismalari-raporu1871>

ziyaret edilerek ya da telefon ile ulaşılarak, gönüllü ihtiyaçları tespit edilmiş, bu alanda doğru bilgiye ulaşılması ve kaynak tespiti konusunda destek verilmiş, gönüllü ağına doğru bilgi aktarılarak kaynakların kişilerle buluşturulması ve kaynakların doğru kullanılması için bu konuda teyitli bilgilerle hareket edilmesine yönelik çalışma ağları oluşturulmuştur.

- Eşleştirilme yapılan kentlerdeki toplu yaşam alanlarına yerleştirilenlerle ilgili yapılan çalışmalara destek verilmiştir.
- Yerel yönetimlere (Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri başta olmak üzere) sivil toplum kuruluşlarına, sağlık meslek ve emek örgütlerine yönelik psikososyal destek çalışmalarının planlanması, yürütülmesi, çocuk ve gençlerle çalışmalar gibi konularda çevrimiçi ve yüz yüze eğitim yapılmıştır.
- SHUDER Ankara Şubesinde; Ankara Büyükşehir Belediyesi yöneticileri ve meslek elemanlarına yönelik Türk Psikologlar Derneği işbirliğinde Afet Yönetimi konusunda eğitim yapılmıştır.
- SHUDER Ankara, İstanbul ve İzmir şubelerince, deprem bölgelerine giden gönüllüler başta olmak üzere çalışana destek ve süpervizyon çalışmaları gerçekleştirilmiştir:

➤ SHUDER İstanbul Şubesinde, çalışana destek çalışmaları kapsamında “regülasyon ve stabilizasyon” temelli, beden-zihin odaklı planlanan çalışmalar, multi-disipliner yaklaşım ile gerçekleştirilmiş, grup oturumları şeklinde planlanmış, deneyim paylaşımından çok beden odaklı iletirilmiş ve her iki gruptan alınan geribildirimler sonrası devamına karar verilmiştir. İlk grup sadece sosyal hizmet uzmanlarına yönelik duyuru ile planlanmış, sahadan gelen talepler doğrultusunda ikinci oturuma diğer ruh sağlığı çalışanları da dahil edilerek çalışmanın kapsamı genişletilmiştir. İstanbul Şubenin ruh sağlığı alanında deneyimli meslek elemanlarınca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nde çalışan psikososyal destek ekiplerinin deprem bölgesinden dönüşlerinde çalışana destek kapsamında kendileriyle grup çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

➤ SHUDER İzmir Şubesinde; “Çalışana Destek Programı” kapsamında “Afet Sonrası Çalışana Destek: Kritik Olay Bilgilendirmesi El Kitapçığı” oluşturulmuştur. Çalışana Destek Programı’nda uygulanacak modüller hazırlanarak, 4 haftalık grup oturumu planlanmıştır. Haftalık oluşturulan programda yaratıcı dramadan, psikodramaya geniş yelpazeli grup etkinlikleri planlanmıştır. İzmir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü görevlendirmesi/işbirliği kapsamında ilk grup çalışması Mart ayında gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan ilk destek grubunda depreme ilk hafta müdahale eden meslek profesyonelleri (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, tercüman, öğretmen vb.) yer almıştır. Dört hafta süren grup oturumlarında her hafta farklı bir temada çalışma gerçekleştirilmiş, yaşanan travmatik olaylar hazırlanan modüldeki oyunlar çerçevesinde ele alınmıştır. Talep üzere ikinci grupta da meslek elemanları ile çalışana destek programı yürütülmüştür. Ayrıca Gaziemir Belediyesi’nde beş haftalık

Çalışana Destek Programı yürütülmüştür. Aynı zamanda SHUDER sosyal medya hesabı aracılığıyla yaygınlaştırılan destek talep formu doğrultusunda alınan taleplere yönelik olarak tek oturumda, bilgilendirme destek toplantısı gerçekleştirilmiştir.

➤ SHUDER Konya Şubesinde; deprem bölgesine giden sosyal hizmet uzmanlarının sahada kaydettikleri deneyimlerin bölgede ilerleyen süreçte görev alacak ve konuya ilgi duyan meslek elemanlarına aktarılması çerçevesinde iki oturumlu bir deneyim toplantısı yapılmıştır. İlk toplantı, deprem bölgesinde PSD çalışmalarına farklı dönemlerde katılan 9 sosyal hizmet uzmanının mesleki deneyimlerini, özellikle duygu ve düşüncelerini paylaştığı, bir kapalı oturum şeklinde gerçekleştirilirken; ikinci deneyim toplantısı tüm üyelere, meslek elemanlarına ve ilgi duyan herkese açık olarak yürütülmüştür.

- SHUDER Antalya Şube gönüllüleri tarafından, Sümer Ezgü Sanat Akademisi'nde 7-12 yaş grubu çocuklara drama, müzik, tiyatro, resim etkinlikleri, 13-18 yaş grubu çocuklara yönelik Akdeniz Üniversitesi Fotoğrafçılık Bölümü Öğretim Görevlileri tarafından fotoğrafçılık dersleri verilmiştir. Antalya Büyükşehir Belediyesi ve diğer gönüllülerin katılımıyla sosyal etkinlikler, geziler, kadınlara yönelik hobi, örgü ve sosyal grup çalışmaları yapılmıştır.

- SHUDER Mersin Şubesinde; "BİRLİKTE OYNAYALIM: Depremden Etkilenen Çocuklar İçin Oyun Temelli Sosyal ve Psikolojik Destek Projesi" çerçevesinde depremde etkilenen çocukların uzman eğitimci eşliğinde yapılacak oyun etkinlikleri ile travmalarını azaltmalarına yardımcı olmak, refakat eden ebeveynlerinin/yakınlarının psikososyal uyumlarına katkı sağlamak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar tarafından Şubat ayının üçüncü haftası içerisinde çalışma başlatılmıştır. Bu kapsamda olanaklar çerçevesinde her hafta, depremde etkilenen kişilerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerde etkinlikler düzenlenmiştir.

- Deprem bölgesine toplum merkezi kurma çalışmasına yönelik olarak SHUDER İstanbul Şube'nin girişimleriyle İsviçre Basel Halk Meclisi ile yapılan görüşmeler sonucunda Adıyaman'a toplum merkezi kurulması konusunda anlaşmaya varılmış, fizibilite çalışmaları kapsamında Şube Başkanı İbrahim Doğan ve Şube Eğitim Sekreteri Suzan Oktay Erol Adıyaman'a giderek Adıyaman Şube yönetimi ile birlikte kentteki sivil toplum kuruluşları ve Kamu kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları ile görüşmeler yapmıştır. Görüşmeler sonucunda depremin ilk günlerinden itibaren Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) ve Türk Tabipleri Birliğinin (TTB) "yaşam alanı" olarak kurmuş olduğu alanda var olan 2 konteynerde (biri toplum merkezi, diğeri yaşam alanı olmak üzere) çalışma yapılabilmesi konusunda anlaşmaya varılmıştır. Bu kapsamda SHUDER Genel Merkezi, İstanbul, Adıyaman ve Diyarbakır şubelerinin katıldığı bir dizi toplantı ile kurulacak toplum merkezinin teknik, hukuki, idari ve mali süreçlerinin çerçevesi çizilmiştir. İlgili şubeler ve Genel Merkezin belirlediği kişilerle Danışma Kurulu oluşturulmuş, Toplum Merkezinin çalışma usul ve esasları " Sosyal Hizmet

Uzmanları Derneği Adıyaman Toplum Merkezi Çalışma Usul ve Esasları'' başlıklı yönerge ile belirlenmiştir. SHUDER Genel Merkezi ve İsviçre'de bulunan **Statutendes Vereins Solidaritätsaktion** adlı sivil toplum kuruluşu ile yapılan protokol sonucu, Adıyaman'da Toplum Merkezi çalışmalarında kullanılmak üzere yapılan şartlı bağışla, 15 Eylül 2023 tarihinde biri tam zamanlı biri yarı zamanlı olmak üzere iki sosyal hizmet uzmanı istihdam edilerek SHUDER Adıyaman Toplum Merkezi fiili olarak hizmet vermeye başlamış, IFSW EUROPE Başkanı Anna RADULESCU, IFSW EUROPE BM Temsilcisi Herbert PAULISCHIN, SHUDER Genel Başkanı Ramazan YÜKSEL, SHUDER İstanbul Şube Başkanı İkram DOĞAN, SHUDER Adıyaman Şube Başkanı Bedriye BOZAT TEKLİ ve Şube Yönetim Kurulu Üyeleri ile SHU İrem ÇOŞANSU YALAZAN, SHU Mustafa ALTINTOP, Adıyaman Toplum Merkezi çalışanları ve Adıyaman'da bulunan STK temsilcilerinin katılımıyla 21 Ekim 2023 tarihinde resmi olarak açılmıştır.

Çalışma Alanına Dair...

- Barınma gereksinimlerinin (çadır, yatak, battaniye, ısıtıcı vb.) karşılanmasında ciddi sorunlar yaşanmış, aynı desteklerin dağıtımında depremde etkilenen kişiler uzun kuyruklarda bekletilmiş, çadıra yerleşen kişiler ise eksik kalan yatak, battaniye vb. ihtiyaçları için defalarca sıraya girmek ve uzun kuyrukları tekrar beklemek durumunda kalmış, ancak burada da ihtiyacı kadar ürünü alamamıştır. Dağıtılan her türden ihtiyaç malzemesi bir plan çerçevesinde ve kayıt tutularak dağıtılamamış; bu da kaynak israfı, birçok malzemenin bozulması ve kullanılamaz hale gelmesi, bazı kişilerin malzemeleri stoklaması, ihtiyaçların yeterince karşılanamaması gibi problemlere yol açmıştır. Ayrıca çadır kentlerin bir planlama olmadan uygun olmayan alanlara kurulması yeni mağduriyetler yaratmış, ilerleyen süreçte iklim koşulları nedeniyle birçok çadır kullanılamaz hale gelmiş ve sel nedeniyle can ve mal kayıpları yaşanmıştır.
- Depremde etkilenen illerden yapılan sevklerde uygun il eşleştirmeleri yapılmamış, sevk yapılan ildeki oteller, sosyal tesisler ve üniversite öğrencilerinin konakladığı Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğüne ait öğrenci yurtları kullanılmış, bu durum başka mağduriyetlerin doğmasına neden olmuştur. Ulaşım, yol yardımı, kira destekleri, tek seferlik nakdi yardımlar, otellerde konaklamanın süresinin sınırlı olması ve yurtların boşaltılmasından kaynaklı öğrencilerin yaşadığı mağduriyetler en sık duyulan ihlaller olmuştur.
- Depremde etkilenen kişilerin can ve mal güvenliği, çadır kentlerin, gelen yardımların korunması, deprem bölgesinde çalışanların kaldıkları yerler ile ilgili güvenliğin kolluk (polis ve asker) tarafından sağlandığı ancak yetersiz kaldığı, bu durumun yaşanan artçı depremler sonrasında da arttığı gözlemlenmiştir.

- Tuvalet-banyo sayısı ve hijyenin yeterli olup olmadığı, enkaz altında kalan yakınlarını bekleyenler için dinlenme alanı olup olmadığı, çocuklar için etkinlik alanı bulunma durumu, engelli ve yaşlıların tuvalet ve banyolara yakın çadırlara/odalara yerleştirilme durumu, çöplerin toplanma durumu vb. konularla ilgili sorunların akut dönem geçmesine rağmen birçok konuda zorlukların devam ettiği gözlemlenmiştir. Tuvalet gereksiniminin; kuruluşların sağlam kaldığı (cami, okul gibi) yerlerden, çadır kent ya da şehrin meydanlarında hizmet veren seyyar tuvaletlerden karşılandığı ancak bölgede özellikle akut dönemde tuvalet imkanının olmadığı yerlerin varlığı gözlemlenmiş, ayrıca çadır kentlerin yetersiz kalmasının ve lavaboların çadır alanlarına uzak ve yetersiz olmasının, özellikle engelli ve yaşlı gibi dezavantajlı grupların erişimini zorlaştırdığı, banyo gereksiniminde ise zorlukların uzun süre devam ettiği gözlemlenmiştir. Çadır kentlere ya da yakınındaki yerlere çocuklar için güvenli alanlar, park ve etkinlik merkezleri, seyyar ATM, berber, okul, psiko-sosyal destek merkezleri vb. kurulduğu ancak depremden etkilenenlerin bu olanakların yetersizliğini sıklıkla dile getirmelerine tanık olunmuştur.

- Mutfak ve yemekhane ile ilgili olarak da zorluklar yaşandığı görülmüş ancak yiyecek dağıtımının diğer süreçlere göre daha hızlı yapılabildiği, depremzedeler açısından sıra bekleme süresinin oldukça uzun olabildiği, verilen öğünlerin kalori miktarının yeterli olmadığı, çocukların yaş ve gelişim dönemlerine uygun yemeğin verilmediği, sahada çalışanlar için bu konuda zorlukların olduğu gözlemlenmiştir. Çadır kentler ve konteyner kentlerde bulunan depremden etkilenen kişilerin, dağıtılan gıda ve mutfak setleri ile sosyal marketlerden aldıkları malzemeler sayesinde barındıkları yerlerde kendi yemeklerini pişirmeye başladıkları, ayrıca günlük değişen menüler ve 7/24 hizmet veren derneklerin varlığının beslenme ihtiyacının karşılanması açısından kolaylıklar sağladığı gözlenmiştir. Çocuklara yönelik alanlarda yaygın bir şekilde paketli gıda sunulduğu, çocukların sıklıkla çikolata, gofret, bisküvi vb. sağlıklı olmayan “abur cubur” ürünleri tükettiği, ailelerin bu anlamda takip ve sınırlama yapamadığına şahit olunmuştur. Sürekli karbonhidrat ağırlıklı beslenme söz konusu olduğundan ilerleyen dönemlerde beslenme yetersizliği veya dengesiz beslenmenin birçok sağlık sorununa yol açabileceği öngörülmüş, beslenme yetersizliklerinin ve tam olarak ihtiyaç duyulan besinlere ulaşamamasının özellikle diyabet ve çölyak hastalarını sağlık açısından zorladığı gözlemlenmiştir. Gıdaya erişim sorununun yanı sıra ciddi şekilde suya erişim sıkıntısı da yaşanmıştır. Sürekli katı ve hazır yiyecek tüketmek zorunda kalan kişilerin bir de suya erişiminin sınırlı olması ile yaygın bir şekilde kabızlık gibi sağlık sorunları yaşadığı görülmüştür

- Sağlık ve UMKE (Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi) ekipleri, Kızılay’ın ve Sağlık Bakanlığı’nın kurduğu çadırlarda hizmet vermişlerdir. Diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da koordinasyon sorunları olduğu, tedavi ya da ilaç temini için uzun kuyruklarda beklenmesi gerektiği, sağlık hizmetine ulaşmakta zorluklar olduğu, ilaçların uzun sürelerde verildiği, bazı ilaçlarının ise temin edilemediği gözlemlenmiştir. Fizik tedavi ihtiyacı olan depremden etkilenen kişiler hastanelere yönlendirilirken

ulaşımı kendilerinin sağlaması beklenmiş bu durum da kişinin hizmet alamamasına neden olmuştur. Kadınların hijyen malzemelerine, menstrüel ürünlere, gebeliği önleyici ürünlere erişemediği gözlemlenmiştir.

- Deprem bölgelerinde eğitimin hızlıca planlanması ve uygulanmaya başlanmasının rutine geçmek anlamında çok önemli bir yeri bulunmakta birlikte, Okul çağındaki çocukların eğitimlerine, çadır kentlerde devam edilmiş fakat çocukların depremden kaynaklı okula uyum sağlayamadığı gözlemlenmiştir. Böyle bir durumda eğitime uzun süre ara verilmeden devam edilmesi hem çocuklar için hem de görev alan öğretmenler için güçlü bir yön olarak sayılabilir. Ancak eğitim sürecinin planlanmadığı, planlansa da ciddi eksiklikler yaşandığı, ailelere eğitimle alakalı bilgilendirmelerin çoğu zaman yapılmadığı gözlemlenmiştir. 8. ve 12. sınıflara yönelik sınava hazırlık kurslarının açılacağı ilan edilse de kitapların temin edilmediği, eğitim-öğretim döneminde derslerin ne zaman başlayacağı konusunda bilgi verilmediği, bilgilendirmeleri ve takibi yapacak personelin de sahaya gönderilmediği tespit edilmiştir. Çocuklar ve gençler sıklıkla eğitim ihtiyaçlarını nasıl karşılayabileceklerini sorarak kırtasiye ihtiyaçlarının giderilmesini talep etmişlerdir. Özellikle lise ve üniversite sınavına hazırlık sürecinde olan öğrencilerin sınav sürecine dair ciddi kaygıları olduğu gözlemlenmiştir.

- Depremden etkilenen kişilerin temel gereksinimlerine çok geç ulaşması psikososyal destek verilmesini oldukça zorlaştırmış, bu süreçte psiko-eğitim çalışmaları öncelikli şekilde yürütülememiştir. Görüşmelerde genel olarak kaynaklara ve haklarına erişimle ilgili talepler alınmıştır. Sosyal Hizmet Uzmanları tarafından depremden etkilenen kişilerin çadır, barınma, beslenme, güvenlik, sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmadığı tespit edilmiş, öncelikli olarak bu alanlardaki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik akut psikososyal destek çalışmaları yürütülmüştür. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ekipleri farklı disiplinlerden oluşturmaktadır fakat ekip liderlerinin multi-disipliner çalışma kültürüne hakim olmaması durumunda lider, özgür çalışmanın önünde engel oluşturabilmiştir. Ekip liderlerinin mutlaka meslek elemanı olmasına gerekli özen gösterilmediği, Psikososyal desteğin sunumuna yönelik olarak bakanlıklar ve kurumlar arasında görev ve yetkilendirmede sınırların olmadığı ve görevlendirilmelerde mesleki yeterlilik gözetilmeden psikososyal destek çalışmalarının yürütüldüğü, kurumların çoğu zaman yetkilerini aşarak ya da asli görevinin dışında görevleri yapmaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Ekiplerin sayısının çok olması bazen bir avantaj gibi görünse de gerekli koordinasyon sağlanmadığı sürece bu durumun bir dezavantaja dönüştüğü görülmüştür. Psikososyal destek ekibinin sahada karşılaştıkları zorluklar, haksızlıklar, koordinatörlerle iletişim problemleri, koordinatörlerin ve Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı'nın kendilerini yalnızlaştırması personelde duygusal çöküntüye ve strese neden olmuştur. Psikososyal destek ekibi sahada ve çadır kentlerde faaliyet göstermesine rağmen özellikle uzak ilçelere ve köylere saha incelemesine kapasite yetersizlikleri nedeniyle gidememiştir. Psikososyal destek ekibinin tespit ettiği AFAD'a iletilen ihtiyaçların AFAD tarafından karşılanıp

karşılanmadığına dair bir geri bildirim olmamasından kaynaklı belirsizlik ve iletişimsizlik, yapılan müdahalelerin niteliksizleşmesine ve yabancılaşmaya yol açmıştır. Normalleşme ihtiyacı olan bölgeler için sosyalleşmeyi kolaylaştırabilecek oyun alanlarının çocuklar için ihtiyaç olarak değerlendirilip sahada oyun çadırları kurulduğu, fakat ergen, genç ve yetişkin kişilerin de sosyalleşmeye ihtiyaç duyduğu, vakitlerini kaliteli geçirebilecekleri sosyal alanlar oluşturulmadığı, çocuklar için kontrolsüzce etkinlikler yapıldığı, etkinliklerin ve oyun alanlarının denetiminin az olduğu görülmüştür. Her yapılan etkinlikte kontrolsüzce çocuklara gıda dağıtımı yapıldığı ve çoğu ailenin çocuklarının ne tükettiği konusunda takip yapamadığı gözlemlenmiştir. Psikososyal destek ekibi adı altında bu desteği sunabilecek yetkinlikte olmayan farklı meslek gruplarının, öğrencilerin, genç gönüllülerin sahada koordinasyonsuz bir şekilde görev aldığı, profesyonel yetkinlikte olmayan bu grupların özellikle çocuklara yönelik etkinlikler yaptığı gözlemlenmiştir. Diğer yandan meslek elemanlarının da önemli bir bölümü yetişkinlerden ziyade çocuk odaklı çalışmalar yürütmüş ve yetişkinler için psikososyal destek hizmetleri yetersiz kalmıştır.

Çeşitli bakanlıkların ve STK'ların oluşturduğu PSD ekiplerinin gruplarla ve toplumla çalışma konusunda eksik kaldığı, bu nedenle kolektif travma yaşayan kişilerle sosyal etkileşimi artırmaya, işlevsellik kazanmaya yönelik ya da psikoeğitim içerikli grup çalışmaları yapıldığına pek rastlanmamıştır. Bunun yerine efektif olmayan çok kısa bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş, tek tek bireylere ulaşılması da mümkün olmamıştır. Genel olarak Kızılay, AFAD, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın yetersiz ve hazırlıksız olduğu, afet bölgesinin sevk ve idaresinden sorumlu olan bürokratların ve mülki idare amirlerinin kriz yönetme beceri ve kapasitelerinin yeterli olmadığı, kurumlar arasında eşgüdüm açısından yetki ve sorumluluklara uygun davranılmadığı, çoğu zaman siyasi saiklerle hareket edildiği, sorunlara çok manipülatif yaklaşıldığı, bir başarı hikayesi oluşturma telaşıyla zaman zaman çocuklar ve kırılgan grupların basın yayın kuruluşlarına demeç verilirken dekor nesnesi haline getirildiği bölgede sıkça gözlemlenmiştir.

Hal-i Pür Melalimize Dair...

- Gelen yardımların koordinasyon yetersizlikleri sebebiyle tüm ihtiyaç sahiplerine, özellikle akut dönemde bazı bölgelere hiç ulaştırılamadığı,
- Dağıtımın insan onuruna yakışır olmayan biçimde yapıldığı,
- Özellikle çadır, gıda ve içme suyu dağıtımında hangi kuruluşun dağıttığı, yardım alma hakkı kapsamında nereye başvuru yapılacağı konusunda ve ihtiyaç tespiti aşamasında karmaşa yaşandığı, sağlıklı bir veri kayıt sisteminin olmadığı,

- Deprem çok geniş bir alana yayıldığı için müdahale ekibinin tek merkezde olmasının zaman ve enerji kaybını arttırdığı, verimliliği düşürdüğü iş bölümü yapılan durumlarda bile etkili müdahale önünde engel teşkil ettiği,
- Özellikle geniş bir alanı etkileyen afetlerde, koordinasyon ekibinin sayısının çoğaltılarak sahaya ihtiyaç doğrultusunda dengeli bir şekilde dağıtılması gerektiği,
- Afet bölgelerine ve afetten etkilenen kişilere yakın bir yerde müdahale merkezleri kurmanın koordinasyonu olumlu yönde etkileyeceği,
- Bakanlıklar/kurumlar arasında hizmet alanlarının ayrışması konusunda net bir fikir birliğinin olmadığı (örneğin; psikososyal destek hizmetinin ASHB, MEB ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevlendirdiği çalışanlar tarafından sunulduğu görülmüştür),
- Alanda faaliyet gösteren kurumlar arasındaki hiyerarşi ve iletişimsizliğin oldukça fazla olduğu,
- Bakanlığın sahaya sevk ettiği personelin tamamına yakınının gönüllü olarak alana geldiği fakat görevlendirilen personel sayısına paralel olarak bakanlığın nitelikli bir planının olmadığı, dolayısıyla hizmet kapasitesinde ihtiyacın gözetilmediği, görevlendirilen ekiplerin lojistik sorunu yaşadığı, bu nedenle psikososyal destek çalışmaları ile ilgili her ilde farklı uygulamaların olduğu, uygulamada AFET PLANI'nın (TAMP) uygulanmadığı, planların kağıt üzerinde kaldığı,
- Sahada görev alan koordinatörlerin afet ve koordinasyon hakkında yeterli bilgi, deneyime ve donanımına sahip olmadığı bu nedenle de koordinasyonda aksaklıkların yaşandığı,
- Ayni ve nakdi yardımlar il ve ilçelerin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) personeli ile Afet ve Acil Durum Sosyal Yardım Ekipleri (ASYA) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu gruplar içinde, afet bölgelerinde çalışma tecrübesi olan personelin yeteri oranda bulunmamasının koordinasyonu zorlaştırdığı,
- Kişilerin ayni desteklerden faydalanabilmesi için saatlerce sıra beklemek zorunda kaldığı görülmüştür. Bu şekilde sıra bekleme zorunluluğunun olmadığı sistemlerin kurgulanması gerektiği önerilmektedir. Özellikle dezavantajlı gruplar arasında yer alan depremde etkilenen kişilerin zorlandığı ve bu durumun halk sağlığı açısından yüksek risk oluşturduğu,
- Kültürel etmenler göz önüne alınmadan kıyafet temini yapılmaya çalışıldığı ve kişilerin kendilerine uygun hem iç çamaşırı hem diğer kıyafetleri bulmakta güçlük çektiği görülmüştür.

SHUDER'e Dair...

Afetlerde Psikososyal destek alanında akreditasyon sürecini tamamlayarak akredite olan ilk ruh sağlığı meslek örgütü olan SHUDER; organize olmada ve sahaya gönderilecek gönüllü meslek elemanına ulaşmada sorun yaşamamasına ve ciddi bir potansiyel barındırmasına karşın, lojistik destek ve maddi imkansızlıklar nedeniyle yeterince hızlı hareket edememiş, bölgeye Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ekiplerine eklenilerek intikal etmiş, sahada bağımsız hareket etmede zorluk yaşamıştır. Bu yüzden sahada Bakanlığın çalışanı gibi görülmüştür. Sahaya giderken sağlık meslek ve emek örgütleriyle birlikte hareket etmesi, gerçek potansiyelini açığa çıkarmada itici bir rol oynayabilir. Elbette anlaşılır çokça nedeni vardır ancak kendi lojistiğini sağlayamadığı ve özerk hareket etme potansiyel ve yeteneğini geliştirmediği müddetçe sahada akreditasyonunun verdiği avantajla, meslek örgütü olmanın gereklerini yerine getirmede sorun yaşaması kaçınılmazdır. Özellikle çokça bilgi kirliliği ve hak ihlallerinin yaşandığı afet durumlarında, sahada doğrudan çalışma yapamasa dahi izleme ve raporlama faaliyetlerinde ve sahada çalışan meslek elemanlarına yapılandırılmış süpervizyon desteğinde bulunmanın koşullarını yaratabilir. Bu konuda yeterli insan kaynağı ve mesleki birikimi vardır. Her şeye ve akredite olduktan sonraki ilk deneyimi olmasına rağmen gerek afet sahasında gerekse örgütlü bulunduğu illerde yaptığı çalışmalar ve kurduğu ağlarla bilinirliği ve mesleki çalışmalara dair güvenilirliği su götürmez bir gerçekliktir. Meslek örgütü olarak gönüllülük başvuruları ve eğitimlerini yaygınlaştırıp şubeler arasında görev paylaşımı yaparak afet anında sevk ve idaresini daha profesyonelce yapmanın koşullarını yaratabilecek potansiyele kavuşturulmalı ve alanlara göre detaylandıracağı yönergeler oluşturulmalıdır. Lojistiğin karşılanma yolları ve yöntemlerine dair çözüm üretilmesi, önceden belirlenmiş çalışma yöntemi ve yönergeler, özellikle zaman yönetimi ve etkin müdahale açısından kolaylaştırıcı olabilir.

SHUDER ADIYAMAN TOPLUM MERKEZİ

İbrahim Halil EKİN¹

SHUDER Adıyaman Toplum Merkezi Açılışı Öncesi

Türkiye’de yaşanan 6 Şubat Kahramanmaraş depremi Adıyaman ilçe ve köylerinde çok büyük yıkımlara yol açmış yaşanan sorunlara müdahale edilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu süreçte SHUDER Genel Merkez, Diyarbakır ve İstanbul Şubeleri Adıyaman’ı ziyaret etmiş durum tespiti yapmış oluşan sorunların çözümüne yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında depremedelerin ihtiyaçlarını karşılamak ve psiko-sosyal destek vermek üzere Toplum Merkezi kurulması planlanmıştır. Finansal kaynak SHUDER İstanbul Şube’nin bağlantı kurduğu **Statutendes Vereins Solidaritätsaktion** adlı İsviçre’de bulunan Sivil Toplum kuruluşu, deprem sonrası topladığı bir miktar hibeyi deprem bölgesine bağışlayacağını ve bunun Adıyaman’daki kurulacak olan Toplum Merkezi için kullanılması sağlanmıştır. Bu kapsamda SHUDER Genel Merkez, İstanbul, Adıyaman ve Diyarbakır şubelerinin katıldığı bir dizi dijital platform toplantıları ile kurulacak Toplum Merkezi’nin teknik, hukuki, idari ve mali süreçlerinin çerçevesi çizilmiştir.

Deprem Sonrası Adıyaman’ın Durumu

Adıyaman’ın 650 bin olan nüfusu deprem sonrası 350.000 bine kadar düşmüştür. Şehir merkezinden köylere ciddi bir göç yaşanmıştır. Köylerde kapasitenin çok üzerinde insan yaşaması altyapı ve ihtiyaçlara erişimlerde soruna neden olmaktadır. Adıyaman’da Ağustos ayı sonu itibarıyla 60.163 kişi konteynerde yaşamaktadır. Bu sayı şu an 70.000 civarındadır. Koordinasyon toplantısında resmi kaynaklardan edinilen bilgiye göre, şehirdeki binaların %72’si ağır hasarlıdır. Artçı depremler devam etmektedir. Adıyaman’da depremlerden dolayı pek çok kamu binası hasar görmüştür, belediye binası tamamen yıkılmıştır. Kamu ve yerel yönetim çalışanlarının da çoğunluğu afetten ağır etkilenmiştir. Bu sebeple kamu ve yerel yönetim hem kaynak aktarımı konusunda hem de personel konusunda ciddi problemler yaşamıştır.

SHUDER Adıyaman Toplum Merkezi Açılışı

SHUDER Genel Merkez ve **Statutendes Vereins Solidaritätsaktion** arasında imzalanan protokol ile SHUDER Genel Merkezi, Adıyaman, İstanbul ve Diyarbakır şubelerinin ortak çalışması ile Adıyaman’da 6 Şubat depremlerinden etkilenen kişi ve gruplara yönelik çalışma yapılması amacıyla Adıyaman’da toplum merkezi açılmıştır. Toplum merkezi çalışması kapsamında sahada tam zamanlı

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı

bir Sosyal Hizmet Uzmanı istihdam edilmiştir. Toplum Merkezinin çalışma usul ve esasları “Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Adıyaman Toplum Merkezi Çalışma Usul ve Esasları” başlıklı yönergede belirlenmiştir. Toplum merkezi çalışması fiili olarak 15.09.2023 tarihinde Adıyaman’da başlamıştır. Proje kapsamında istihdam edilen Sosyal Hizmet Uzmanı ve bunun yanında gönüllü olarak Adıyaman SHUDER üyeleri çalışmaya destek vermeye başlamıştır.

Adıyaman Toplum Merkezi için Adıyaman Tabipler Odası ve Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu (KESK) tarafından 2 konteyner tahsis yapılmıştır.

Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu (IFSW) ZİYARETİ

Adıyaman Toplum Merkezi IFSW EUROPE Başkanı Anna RADULESCU, IFSW EUROPE BM Temsilcisi Herbert PAULISCHIN, SHUDER Genel Başkanı Ramazan YÜKSEL, Adıyaman Şube Başkanı Bedriye BOZAT TEKLİ ve yönetim kurulu üyeleri, İstanbul Şube Başkanı İkrım DOĞAN, SHU İrem ÇOŞANSU YAZALAN, Diyarbakır Şube’den SHU Mustafa ALTINTOP ve Adıyaman Toplum Merkezi çalışanları ile açılmıştır. Bu açılışa aynı zamanda Adıyaman’da deprem sonrası faaliyet gösteren, dirsek temasımızın olduğu bir çok Sivil Toplum Kuruluşu da davet edilmiştir. Bu ziyaret kapsamında konteyner kent, mültecilerin yoğun yaşadığı mahalleler ve informel alan ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

Toplum Merkezi, Amacı ve Kapsamı

Toplum Merkezi; deprem sonrası oluşan travma ve yeniden uyumlanma, buna bağlı hızlı toplumsal değişme, kentleşme ve göçün yarattığı sorunlar doğrultusunda bireylerin, grupların, ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hâle gelmesi amacıyla koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlerini bir arada ve en kolay ulaşılabilir biçimde meslektaşları ve diğer sosyal hizmet alanı çalışanlarını kapsayacak şekilde, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler ile iş birliği ve eşgüdüm içinde sunmakla görevli ve yükümlü bulunan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine bağlı gündüzlü ve gönüllü sosyal hizmet kuruluşudur.

Toplum Merkezinde, depremden etkilenen ve kırılgan grubun üyesi olduğu düşünülen kadın, yaşlı, engelli, çocuk ve sığınmacılara yönelik hizmetler ihtiyaca göre planlanır ve yürütülür. Buna ilişkin hizmet modelleri ve iş akış şemaları yerel güçler ve sivil toplum örgütlerinin ve diğer paydaşların desteği ve katkısı ile bölüşülerek planlanır ve yürütülür. Bu kapsamda:

1. Yerel sorunların çözümünde etkili olacak şekilde katılımın sağlanması yerel önder ve STK’lar ile ortak çalışmaların yürütülmesi,

2. Yerelde yaşayan ve depremden etkilenen insanları toplumsal kalkınmanın merkezine yerleştirerek devlet yetkilileri ve insanlar arasında kurumsal bir bağlantı sağlaması,
3. Toplumdaki bireylerin ihtiyaçlarına cevap vermek için gerekli toplumsal bağı oluşturma ve toplumun örgütlenmesinin sağlaması,
4. Yoksullara ve kırılgan gruplara hakları konusunda bilgilendirme faaliyetleri ve savunuculuk yapılması,
5. Dezavantajlı nüfus gruplarının sosyal, politik ve ekonomik haklarının geliştirilmesi,
6. Hukuki ve yasal bilgilendirme faaliyetleri ile bölgede haklara erişimin sağlanması,
7. Belgeleme konusunda görsel ve yazılı arşiv oluşturulması,
8. Farklı projelerde paydaşlarla ortak çalışmalar yürütülerek etki alanının genişletilmesi,
9. Depremden etkilenen ve yapılan triyaj sonrası mikro finansman/kredi desteğiyle istihdama katılımı konusunda desteklemesi kararı alınan kişi ve gruplar için sosyal destek hizmeti sağlanması,

Toplum Merkezi Çalışmaları

Toplum Merkezi açıldığından hemen sonra saha analizi yapılmıştır. Bu analizler sahada depremden etkilenen kişi ve gruplara yönelik çalışma yürüten kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz çalışmasıyla Adıyaman'da deprem sahasında çalışma yürüten kurum kuruluşların hangi alanda çalıştıkları, hangi grup ve bireylere hizmet sağladıkları, sahada çalışma süreleri, kurumların çalışma biçimleri (mobil, sabit veya hibrit), kurumlarda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının tespiti ve deprem bölgesinde hangi çalışmalarında eksiklikler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda Adıyaman'da faaliyet yürüten Hayata Destek Derneği, Türkiye Kalkınma Vakfı, Fikir ve Sanat Atölyesi (FİSA), Travma ve Afet Ruh Sağlığı Çalışmaları Derneği (TARDE), Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV), Türk Psikologlar Derneği (TPD), Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Adıyaman Aile ve Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler kapsamında Toplum Merkezi çalışması anlatılmış, merkez çalışmasının hedef ve amaçları aktarılmıştır.

Ayrıca görüşmelerde kurumların hangi alanlarda hizmet verdikleri tespit edilmiş, STK ve kuruluşların sahada gördükleri eksiklikler üzerine tartışma yürütülmüştür.

Yapılan görüşmelerde ortaya çıkan en temel sorunlar şunlardır:

1. Koordinasyon ve yönlendirme eksikliği.
2. Alanda hizmetlerin belirli gruplara verilmesi,
3. Çalışmaların sadece destekleyici boyutta olması ve savunuculuk kısmının eksik bırakılması,
4. Gelen yardımların dengeli ve eşit dağıtılamaması,

Toplum Merkezi çalışmalarımız genel olarak konteyner kentler dışında hasarlı evlerinde informal alanda yaşayan insanların bulunduğu yerlere yoğunlaşmıştır. Bu alanların içerisinde mültecilerin yoğun yaşadığı Mara Mahallesi ve Konteyner kentte kalmak istemeyen mültecilerin yaşadığı alanlara yoğunlaşmıştır. Konteyner kentlerden gelen başvurular da değerlendirilip gerekli müdahaleler gerçekleştirilmiştir.

Mültecilerin yaşadığı bu alanlarda bireysel görüşmeler ve vaka takipleri dışında sağlık hakkına erişim, eğitim hakkına erişim ve hukuki destek, ayni ve nakdi yardım konularında gerekli kolaylıklar ve yönlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Dayanışma Etkinlikleri

Saha çalışmalarında yer alan uzmanların öz bakımlarının gerçekleştirilmesi ve iyilik hallerinin güçlendirilmesi oldukça önemlidir. Çalışan motivasyon ve sağlığının korunması, yapılan çalışmaların verimliliği açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu kapsamda Adıyaman'da bir takım etkinlikler gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu etkinliklerden ikisi gerçekleştirilmiştir. Bunlar sosyal hizmet uzmanlarıyla kahvaltı ve Adıyaman'da çalışan saha personelinin katılımıyla yapılan gezi programlarıdır. Bu çalışmalarda oldukça olumlu dönüşler alınmıştır. Ayrıca bu tip bir araya gelişler sahada çalışan uzmanların temaslarının güçlenmesine olanak tanımaktadır. Bu temas; çalışmaların daha hızlı ve sistemli yürütülebilmesine destek olmaktadır.

Haftalık Gerçekleşen Koordinasyon Toplantıları

Adıyaman sahasında her Cuma günü saat 11.00'de Hayata Destek Derneği'nin yerinde, Adıyaman'da çalışan STK'ların katıldığı bir koordinasyon toplantısı gerçekleştirilmektedir. Bu koordinasyon toplantılarında her STK güncel bilgileri aktarmakta ve diğer kurumlara yönelik talep ve önerilerini belirtmektedirler. Toplantının ana gündemi şu şekilde işlemektedir.

- 1) STK'lardan güncellemeler,
- 2) STK'ların soru ve cevaplandırmaları,
- 3) İnfornel alan bilgileri,

4) Koordinasyon bünyesinde oluşturulan alt çalışma gruplarının (Çocuk çalışma, Bebek Köyü, çalışana destek)aktarımı,

5) Bebek köyü aktarımı (Suriyeli mültecilerin yerleştirildiği konteyner kent),

Öte yandan toplantıya 30'un üzerinde STK katılmaktadır. Bu STK'ların başında Hayata Destek, TARDE, TPD, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (ASAM), Lider Kadın, FİSA, Türk Tabipler Birliği (TTB), Welthungerhilfe (WHH), SHUDER, gibi kurum kuruluşlar katılmaktadır.

Ruh Sağlığı ve Psiko-Sosyal Destek (MHPSS) Toplantıları

Türk Psikologlar Derneği ve Uluslararası Göç Örgütü ev sahipliğinde 2 haftada bir olmak üzere MHPSS toplantıları yapılmaktadır. Yapılan toplantılara kurum olarak aktif katılım sağlanmaktadır. Toplantılara Adıyaman sahasında çalışan sivil toplum örgütlerinin MHPSS çalışmaları kapsamında koordine edilmesi amaçlanmaktadır.

Kasım ayında yapılan toplantılarda SHUDER Adıyaman Toplum Merkezi önerisi ile, Adıyaman'da artan intihar vakalarına karşı bir savunuculuk ve izleme çalışması yapılması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda MHPSS koordinasyonunda alt çalışma grubu olarak intihar çalışma grubu kurulmuştur. Alt çalışma grubunda TARDE, TPD, TTB, IOM, WHH kurumları yer almaktadır. İlk toplantı gerçekleştirilmiş ve yol haritası çizilmiştir.

Çocuk Alt Çalışma Grubu Toplantıları

Adıyaman toplum dayanışma koordinasyon grubunun alt çalışma gruplarından birisi Çocuk Alt Çalışma Grubu toplantılarıdır. Bu toplantılar aktif olarak takip edilmektedir. Öte yandan alt çalışma grubu toplantısında çıkan öneriler doğrultusunda "Deprem sonrası Çocuk Koruma Sisteminin Nasıl Sağlıklı İşleyeceği" üzerine Çocuk Hakları Haftasında Bianet'e SHUDER Adıyaman Şube Başkanı tarafından demeç verilmiştir.

Çalışana Destek Çalışmaları

Deprem sonrası afet sahasında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına yönelik (Kamu ve STK) çalışana destek kapsamında eğitimi düzenlenmiştir. Eğitimin içeriği duyguları ortaya çıkarma ve duygularla baş etme becerilerini geliştirmedir. Eğitim Genç Hayat Vakfı ve UNICEF iş birliğinde interaktif bir şekilde verilmiş olup 1,5 saat sürmüştür. Eğitime kamu ve STK'larda çalışan 20 sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Eğitim Genç Hayat Vakfı'na ait yerleşkede 10.11.2023 Cuma günü 17.30'da gerçekleştirilmiştir.

Çocuklarla Fotoğraf Atölyesi

6 Şubat'ta meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremde Adıyaman İli de ciddi zarar görmüş ve evlerin yaklaşık %70 i kullanılamaz hale gelmiştir. Birçok insan farklı illere göç etmiş kalanlar da evler yapılarına kadar konteyner kentlerde yaşamını devam ettirmektedir. Konteyner kentlerde yaşayanların temel ihtiyaçları büyük oranda karşılanmaktadır. Aynı zamanda konteynerler birçok riski de barındırmaktadır. Bunlar yaşam alanlarının kısıtlılığı, çocukların kişisel odalarının olmaması, yalıtımın yetersizliği, sosyal donatıların ve rekreasyon alanlarının (okul, sağlık ve spor tesisleri, kütüphane, kreş, konferans salonu, çocuk parkları vb.) eksikliği olarak ifade edilebilir. Bu koşullar çocukların da yaşamlarını ve gelişimlerini olumsuz etkilemektedir.

Olumsuz durumlarda çocukların duygularını daha yoğun yaşamakta olduğunu ve yetişkinlere nazaran daha çok kaygı hissettikleri bilinmektedir.

Çocukların doğaları gereği hem kırılgan hem dirençli olduğu ve uygun destek sağlandığında stresli olayları atlattıkları, çocukların olumsuz yaşam deneyimleri karşısında esnek ve dayanıklı olma becerisini artırmanın önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Bu süreçte incinebilir ve kırılgan bir grup olan çocukların yaşanan bu travmayı en az zararlarla atlatabilmesi için onları çeşitli oyun ve sanatsal faaliyetlerle meşgul etmek, yüzlerini güldürmek, eğlendirmek büyük önem arz etmektedir.

Yaşanılan felaket sonrasında insanlar sevdiklerini, evlerini kaybettikleri gibi anılarını da kaybetmiştir. Bu anıları yansıtan fotoğraflar da enkaza karışmıştır.

Fotoğraf yoluyla bu çocuklara moral olmak, geleceğe anı bırakmak ve fotoğraf yoluyla kendi hikayelerini yazmak konusunda bu çalışma planlanmıştır. Bu çalışmayla çocuklara:

- Fotoğraf sanatını sevdirek, bilgi düzeylerini arttırmak, kültürel ve sanatsal becerilerini geliştirerek kültür ve sanat alanında gelişimlerine katkıda bulunmak,
- Olumlu ve keyifli aktiviteler aracılığıyla çocukların duygu durumunu ve gündelik hayatını iyileştirme yeteneğinin kazandırılması,
- Çocukların yaşamın stresinden uzaklaşmasını ve yaşama farklı bir gözle bakabilmelerini sağlamak,
- Sanatın birleştirici ve iyileştirici gücünü kullanarak psiko-sosyal gelişimlerine katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Atölye-1

Çocuklarla yapılacak 2. ve 3. atölye çalışması öncesinde bir takım hazırlık ve çalışmalar yapılmıştır. Çocuklar fotoğraf çalışmasını bitirdikten sonra seçtikleri 7 fotoğrafın asılması için Ahşap İpli Çerçeve yapılması planlanmıştır. Bu çerçeve yapım sürecinde tezgah testere, el testeresi, matkap, vernik, tiner kullanılacağı için üretim aşamasına çocuklar dahil edilmemiştir.

Bu üretim aşamasında çerçeve yapımı için gerekli olan ahşap FİSA Derneği tarafından temin edilmiştir. Ahşaplar büyük boyutta olduğu için tezgah testere ve el testeresi ile standart boyuta getirilmesi için kesim işlemi gerçekleştirilmiştir. (Tezgah testereyi Diorama Sanatçısı Abdullah KARAKUŞ; el testeresini ise Rengarenk Derneği tarafımıza ödünç olarak vermiştir.) Kesilen bu ahşaplar matkap yardımı ile 3 yerden delinmiştir, ardından FİSA derneğinden ödünç alınan elektrikli zımpara makinesi ile tüm ahşaplar zımparalanmıştır, sonrasında da daha güzel bir görünüm olması için vernikleme işlemi yapılmıştır. Kuruyan bu ahşapların deliklerinden Jüt İpi ve Boncuklar geçirilerek ve renkli mandallar eklenerek son hali verilmiştir. Bu şekilde 55 çerçeve oluşturulmuştur.

Atölye-2

Deprem sonrası Adıyaman sahasında faaliyet gösteren FİSA (Fikir Sanat ve Çocuk Atölyesi Derneği) ve Adıyaman Fotoğraf Yolcuları Derneği ile birlikte Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği öncülüğünde bir dizi gerçekleştirilen toplantı sonrasında K-11 konteyner kentte yapılan duyuru sonrası bu çalışmaya katılmak isteyen 8 çocukla birlikte FİSA derneğine ait bir konteynerde stüdyo ortamı hazırlanmış ve çocuklarla interaktif bir şekilde profesyonel fotoğraf makinesinin tanıtımı, fotoğrafta doğal ve yapay ışık kullanımı üzerine bilgilendirmeler yapılmıştır. Adıyaman Fotoğraf Yolcuları Derneği bu çalışma için gerekli fotoğraf makineleri, tripod, sürekli led ışıklar, spot ışıklar, Rgb ışık (Tüm Renk Skalasını içeren), reflektör, siyah fon vb. atölye için gerekli olan gereçler konusunda destek sunmuştur.

Atölye-3

Atölye-1'deki kuramsal ve uygulamalı eğitimden 2 gün sonrasında yine stüdyo ortamında çocuklar bir arkadaşını belirleyerek bu seçtikleri arkadaşıyla birbirlerinin fotoğraflarını çekmişlerdir. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Adıyaman Fotoğraf Yolcuları Derneği ve FİSA derneğinden gönüllüler bu esnada kolaylaştırıcı ve yönlendirici olmuşlardır. Aynı zamanda stüdyoda 2 çocuk birbirlerini fotoğraflarken diğer çocuklar da dışarıdaki uzmanlarla yakılan kamp ateşi etrafında vakit geçirmişlerdir. Fotoğraf çekim işlemi bittikten sonra da çocuklar çekilen fotoğraflar içerisinden beğendiği 7 fotoğrafın seçimini gerçekleştirmiştir.

Bu 7 fotoğraf baskı halinde çıkartılarak daha önceden tarafımızca hazırlanmış olan ahşap ipli askılı çerçeveye birlikte çocuklara teslim edilmiştir.

Bu çalışmanın başka konteyner kentlerde ve informal alanlarda gerçekleştirilmesi için Rengarenk Umutlar Derneği, Uluslararası Göç Örgütü ve Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yenilikçi Çözümler Derneği tarafımıza talepte bulunmuştur. Uygun ortam ve imkanların oluşturulması halinde gerçekleştirebileceğimiz yönünde kendilerine bilgi verilmiştir.

Tüm bu süreçte çocuk ve ailelerden onam alınmış çekilen fotoğrafların herhangi bir sosyal medya mecralarında tarafımızca kullanılmayacağı ve baskıdan çıktıktan sonra ve çocuklara dijital olarak tesliminden sonra silineceği taahhüt edilmiş; aynı zamanda fotoğraf baskısı çıkartılacak ticari işletme ile de fotoğrafların depolanmaması ve herhangi bir mecrada paylaşılması üzerine gizlilik sözleşmesi gerçekleştirilmiştir

Sonuç

Adıyaman sahasında birçok kurum ve kuruluş çalışmalarına devam etmektedir. Çalışmamızın 2. Ayından itibaren Adıyaman'da deprem çalışmalarında odak bir kurum haline gelmiş bulunmaktayız. 1. Ayda yaptığımız saha ziyaretleri ve analizleri sonucu birçok STK derneğimize çeşitli yönlendirmeler, destek talepleri noktasında temasa geçmektedir. Ortaya çıkan bir diğer durum, 1. Gerçekleştirilen çalışana destek çalışmasının olumlu olduğudur. Bu kapsamda bu eğitim ve çalışmalar geliştirilerek devam ettirilmelidir.

Adıyaman Toplum Merkezi projesi ile çalışma alanımız genişlemiş, yaşanan sosyal sorunların çözümüne katkı sağlanmış, ihtiyaç sahipleri ile kaynak buluşturulmuş ve Derneğimizin tanınırlığı artmıştır. Öte yandan Toplum Merkezi çalışmalarının Adıyaman'da ciddi bir boşluğu doldurduğu aşikardır. Bundan dolayı Toplum Merkezi sayısının, kapasitesinin artırılması ve sürdürülebilirliği hem mesleki hem de deprem bölgesinde psikososyal yönden önem arz etmektedir.

ADİYAMAN TOPLUM MERKEZİ

AÇILIŞ

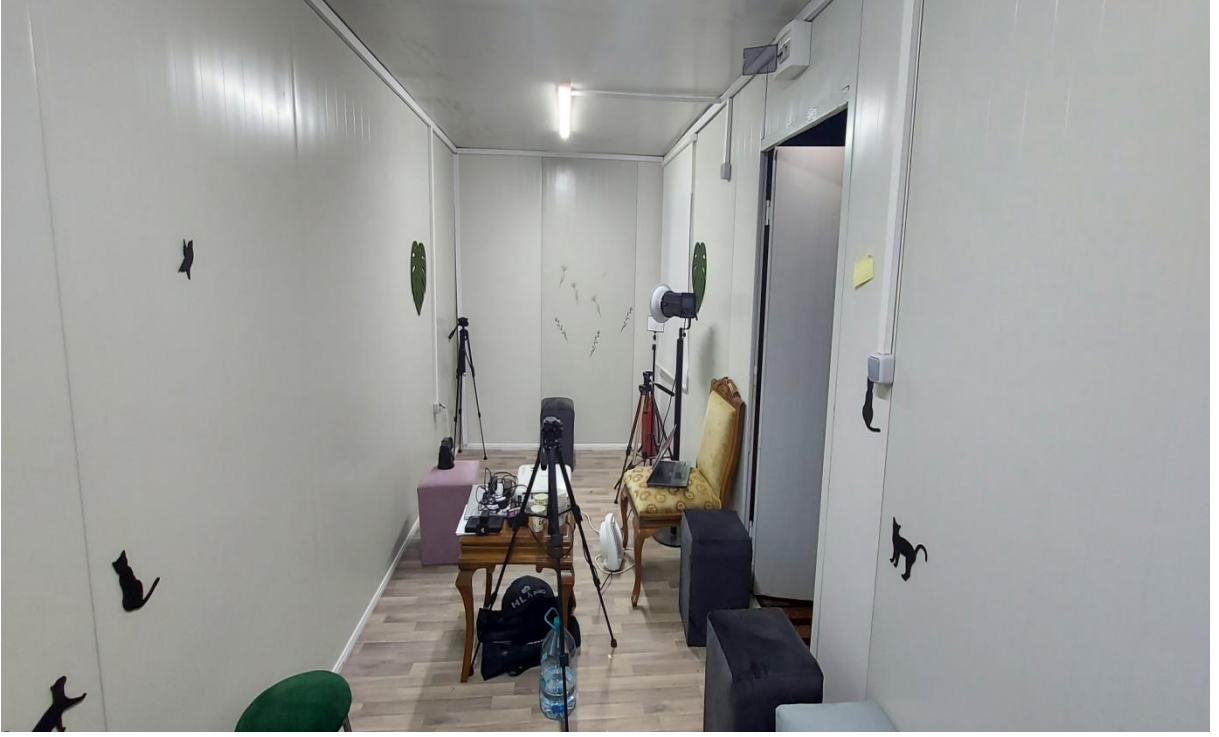

Meslektaşlarla Kahvaltı Etkinliği

Kapasite Güçlendirme- İyilik Halinin Desteklenmesi

Fotoğraf Etkinliğinin Gerçekleştirildiği Stüdyo

Üretilen Fotoğraf Çerçevesi

Haftalık Gerçekleşen Koordinasyon Toplantıları

6 ŞUBAT 2023 DEPREMİ; Unutmadık. Unutturmayacağız.

Gül ERDOST¹

“Önümüzde dağlar gibi bizleri bekleyen sorunlar var, bilemediklerimiz, öğreneceklerimiz, gücümüzün yetmedikleri, henüz göremediklerimiz. Sevdiklerini ve sevdiklerine sarılan kollarını kaybedenlerle, kendilerini ayakta tutan bacaklarını veya gören gözlerini, dahası bilinçlerini kaybedenlerle ve onlara bakım verenlerle yeni bir yaşam umudunu yeşertmeliyiz. Bu alanda çalışma yapabilmek için önce bizim öğrenmeye, güçlenmeye ihtiyacımız var (*GÜL Erdost, Heybe, Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika Dergisi, 2023.*).”

6 Şubat 2023 tarihi ve izleyen günler hepimizin yüreklerini, beynini yakan insanlık dışı tanıklıklara yol açtı. Enkaz altında “beni kurtarıyorum, buradayım” diye haykıranlara ulaşamamanın acısıyla kavrulduk, tırnaklarımızla kazımaya çalıştık enkazı. Çünkü enkaz altındakilere ulaşmak için ne insan gücü ne de yeterli araç gereç vardı alanda, çoğu yerde olması gereken görevlileri göremedik. Enkazdan güç koşullarda çıkarabildiklerimizi apar topar hangi hastaneye yolladığımızın bilgisini ulaştıramadık yakınlarına, çünkü biz de bilmiyorduk nereye götürüldüklerini; Arayıp durdular günlerce aylarca, aramaya devam edenler de var. Toprak altından cansız çıkardıklarımızı gömecek kefen aradık, bulamadık öylece verdik toprağa; Kefensiz, isimsiz, kayıtsız. Çıkarabildiklerimizi barındıracak, besleyecek mekanlar, yakınlarına haber verecek iletişim yollarını bulamadık. Birbirimizin ne yaptığını hangi konuda işbirliği yapacağımızı, nasıl yararlanacağımızı bilemedik, bu soruları soracağımız bir merkez de yoktu. Enkaz başında ya da barınma alanlarında kurtarılanlara destek sunmak için nasıl iletişime geçeceğimizi bilemedik, çünkü biz de bilmiyorduk. Depremden sağ kurtulanların kaybettikleri için yas tutacakları, dayanışacakları, ağlayacakları mekan gösteremedik, onları bu dayanılmaz acıları, travmaları ile baş başa bıraktık.

Daha sonraki günlerde, yani bir yıl sonra, günümüzde akut dönemde yaşadığımız çoğu sorunları gözlemlemeye devam ediyoruz; Konteyner Kentlerde yağmurdan ıslanan yorgan ve yastıkları kurutacak yer bulamayanlara çözüm arıyoruz. Kış aylarındayız boyu uzayan, geçen yıl verdiğimiz montu küçük gelen, ayakkabıları ayaklarına olmayan çocuklarla sıkça karşılaşıyoruz. Temiz su bulmaya, deterjan-sabun aramaya devam ediyoruz. Yardım tırları yok artık bölgede, sanki tüm sorunlar çözülmüş gibi bir tutum söz konusu.

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı

Tablo bu genel olarak, yapılacak çok iş var görüldüğü gibi.

Aslında deprem ve sonrasındaki süreç, karşılıklı öğrenme, iyileşme pratikleri geliştirmemiz için bizlere yepyeni alanlar ve olanaklar sağladı. Gün geldi enkazın altından çıkanlar oraya destek olmaya çalışanlara elini uzatıp, bizleri depremden uzakta yaşadığımız enkazlardan çıkardılar. Onların direnci ve yaşama sevinci bizlere güç verdi, hareketsiz kalan çoğumuzu etkin kıldı. Dayanışma elbette o zamanla sınırlı değildi ve olamazdı. Şimdi zaman yine dayanışma zamanı. Bazı boşlukları dolduramayacağımız açık ancak travma sonrası yaraların onarılması, gereksinimlerin karşılanması için kolları sıvama, kurumsal, bireysel ve örgütlenmiş bireyler olarak neleri nasıl yapacağımızı programlama ama aynı zamanda da deneyimlerimizi paylaşarak ve ellerimizi üst üste koyarak depremin binalarda bıraktığı yıkıntıların değil insanda yarattığı enkazın üstesinden gelmeye çalışma zamanı.

Deprem kuşağında olan ülkemizde güvenli yaşayabilmek için alanda çalışmalar yaparken karşılaşılabileceğimiz her sorunun çözümünde emek verenler olarak sorunlara birlikte çözüm aramak ve akıllarımızı birleştirmek, çalışmalarımızı planlamak ve koordine etmeyi öğrenmek durumundayız.

Bu süreçte en önemli yol göstericilerimizden birisi de bundan sonra yaşanabilecek olası afet durumları için önleyici çalışmaları hayata geçirmek olmalı. Kamuoyunda sürekli olarak sözü geçen ancak yetersiz bilgilerden oluşan ve pratiğe yansımayan deprem çantası hazırlamak ya da deprem anında yapılacaklara dair bilgiye sahip olmakla depremden korunamadığımızı gördük. Öncelikle jeolojik haritalamalara önem vererek yapılaşmayı yasal önlemlerle sağlamanın önemini, ardından da deprem sürecinde nasıl koordine olacağımızı önceden planlamamızın yaşamsal olacağını gördük. Bütün bunlardan ders çıkararak yapabildiklerimiz kadar, yapamadıklarımıza da odaklanarak tüm ilgili taraflarla daha organize bir durumda ilerlemeliyiz.

Sosyal hizmet uzmanları olarak mesleki anlamda tam da ortasında rol almamız gereken afet sürecinde alanda çalışmaya başlamadan önce aşağıda sıralanan ve daha fazlası konularda kendimizi yoklamamız, hazırlık yapmamız gerek;

Öncelikle kişisel olarak afetlerde çalışmaya hazır mıyız? diye başlamalıyız. Afete ilişkin neler biliyoruz? Neyi öğrenmemiz gerek; Daha önce benzer nitelikte bir olayda görev aldık mı? Alanda karşılaşacağımız kişilerle, gruplarla nasıl iletişim kuracağımızı biliyor muyuz? Daha önce edindiğimiz PİY (Psikolojik İlk Yardım, psikoeğitim) bilgimizi gözden geçirdik mi? Afetten ya da olaydan etkilenen belli gruplarla çalışma bizi ne kadar zorlayacak? Çalışacağımız yerlerdeki hijyen koşullarına alışık mıyız? Zorluk yaratır mı? Nerede barınacağız, beslenme, iklim koşullarına uygun giysi vb. neye ihtiyacımız var? Olay bizi, psikolojimizi ne kadar etkiler? Etkilendiğimizde korunacağımız yolları yöntemleri biliyor muyuz? Süpervizyon alacağımız kişileri belirledik mi?

Aynı zamanda yine sahaya çıkmadan önce bilmemiz, öğrenmemiz gerekenleri de gözden geçirmeliyiz; Söz konusu afete ilişkin neler biliyoruz? Nerelerde oldu, afetin etki alanı ne kadar? Tahmini kaç kişiyi etkilemiştir? Etkilenen kişi ya da grupların sosyo-kültürel özellikleri nelerdir? Olay sonrası yürütülecek psiko-sosyal hizmetlerle ilgili kimler var? Çalışmalar hangi kurum tarafından koordine edilmektedir? İhtiyaçların türüne göre yönlendirme yapabileceğimiz kurumlar; Kamu, STK, özel sektör, üniversite vb. hangileri olabilir? Adreslerini biliyor muyuz, yararlanma kriterleri var mı? Afetten etkilenenlerden risk grupları hangileridir? Triyaj (önceliklendirme) yapmayı biliyor muyuz? vb.

Bu çalışmaların yapılacağı yerler konusunda sosyal hizmet uzmanları olarak daha kapsayıcı çalışmalar planlamalıyız. Çevremizi gözlemleyerek, sorunları görmeye ve çözüm üretmeye çalışarak, durum analizi yaparak ilerlemeliyiz. Çalışmalara enkaz çevresinden başlayıp, geçici barınma alanlarını (konteyner kentler, bağımsız yerleşim yerleri), hastaneleri, bakım merkezlerini, yerel yönetimlerin ve özel sektörün kurduğu birimleri, göç edilen köyleri, il ve ilçeleri de içerecek biçimde devam etmeliyiz.

İşimiz çok, yolumuz uzun.

Gücümüzü toplayarak, öğrenerek, dayanışma ile çalışmaya devam...

SOSYAL HİZMET DERGİSİ YAYIN KURALLARI

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin bir yayını olan Sosyal Hizmet Dergisi Ocak ve Haziran aylarında olmak üzere altı (6) ayda bir ve yayın kurulu tarafından gerekli görülen zamanlarda özel sayı olarak elektronik ortamda veya basılı olarak yayınlanır. Eksik sayılar yılda bir (1) dergi olarak tamamlanabilir.

Sosyal Hizmet dergisi, sosyal hizmet/sosyal bilimler alanında yapılmış bilimsel ve mesleki çalışmaları yayınlar. Sosyal hizmet alanında yapılmış çalışmalara basım önceliği tanınır.

Derginin yayın dili Türkçedir. Ancak Dergi, Türkiye dışındaki sosyal hizmet uzmanları ve sosyal bilimciler tarafından hazırlanan yabancı dildeki yayınlara da açıktır.

Sosyal Hizmet Dergisi, sosyal hizmet/sosyal bilim alanında yapılmış mesleki ve bilimsel çalışmaların yanı sıra, kitap eleştirileri, kitap tanıtımları, mesleki ve bilimsel çalışmalara ilişkin duyuruları da yayınlar.

Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen yazılar aşağıdaki konu ve formatlarda olabilir:

- Araştırma makaleleri, derleme makaleler, çeviri makaleler
- Olgu sunumları
- Sosyal Hizmet Uygulamaları/Deneyim Paylaşımları
- Proje tanıtım yazıları, özetleri
- Röportajlar, söyleşiler, portreler
- Yüksek Lisans ve Doktora tez tanıtımı/özetleri
- Kitap tanıtımı, kitap değerlendirmeleri
- Yurt içi veya yurt dışı mesleki haberler, etkinlikler vb.
- Kurumların Yeni Sosyal Hizmet Uygulamaları
- Ulusal veya Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanlarını tanıtıcı yazılar
- Sosyal Hizmet Öğrencilerinin yazıları (eğitim/staj deneyimleri, lisans tez tanıtımları/özetleri vb)

Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlanması istenen yazılar dergi Yayın Kurulu tarafından incelenir ve uygun görülen yazılar yayınlanır. Yayınlanması uygun görülmeyen çalışmalar hakkında yazara/yazarlara bilgi verilir. Dergiye gönderilen yazılar hiçbir koşulda iade edilmez.

Dergide yayınlanan çalışmalarda yer alan görüşler yazarlarına aittir. Dergi Yayın Kurulu ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, yazarların görüşlerinden sorumlu tutulamaz.

YAZIM VE SUNUM KURALLARI

Genel Kurallar

Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlanacak yazılar Times New Roman yazı karakteri, metin 11 punto, üst başlıklar 12 punto, 1,5 satır aralığı ile sağa sola dayalı, paragraflar arasında 6 nk boşluk bırakılarak yazılmalıdır.

Yazılar bilgisayar ortamında A4 sayfa boyutuyla ve Microsoft Word Programı aracılığıyla yazılmalıdır.

Metinde yer alan şekil, çizelge veya fotoğraflar numaralandırılmalıdır.

Yazarlar, Sosyal Hizmet Dergisinde yayınlamak istedikleri çalışmaları e-posta yoluyla dergi@shudernegi.org, info@shudernegi.org ve ozdemirabidin06@gmail.com adreslerine veya çalışmanın iki kopyası ve bir compact disc ile birlikte Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi; Meşrutiyet Mah. Karanfil Sok. Zafır İş Merkezi 4/86 Kızılay /ANKARA adresine postalayarak Yayın Kurulu'na ulaştırabilirler.

Kaynakça Yazım Kuralları

Kaynakça Bağlacı

Yararlanılan kaynaklar metin içinde kaynakça bağlacı ile gösterilmelidir. Kaynakça bağlacının kullanımı aşağıdaki gibi olmalıdır.

Kullanılan kaynak tek yazarlı ise: (Adem 1993: 25),

Kullanılan kaynak iki yazarlı ise: (Adem ve Mehmet 1993: 25)

Kullanılan kaynaktaki ikiden fazla yazar ismi varsa: (Adem ve Diğerleri 1993:26)

Kaynakça Düzeni

Kaynakça listesinde yer alan yayınlar yazarların soyadlarına göre sıralanmalı ve numaralandırılmalıdır. Kaynakça gösterim biçimleri şu şekilde olmalıdır.

Kullanılan kaynak bir dergi makalesi ise:

Küçükkaraca N. (2000) “Kadın Suçluluğu ve Hükümlü Kadınların Durumu”. *Sosyal Hizmet*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını. 8 (3), 23-25.

Kullanılan kaynak bir editörlü kitap ise:

Tufan B., Aktaş A. M. Duyan V. (Ed) (2000). *Travma Tedavisi Uzman Eğitimi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları. Yayın No: 005. Ankara.

Kullanılan kaynak editörlü kitapta bir bölüm ise:

Grayer E. (2000). “Deprem Travmaları”. *Travma Tedavisi Uzman Eğitimi*. Tufan B., Aktaş A.M. Duyan V. (Ed). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları. Yayın No: 005. Ankara.

Kullanılan kaynak yayınlanmış bir ulusal ya da uluslararası kongre bildirisi ise:

Kabacalı A. (1995). “Türkiye’de Batıcılık Akımı ve Hoşgörü”. Uluslar arası Hoşgörü Kongresi Bildirileri. *Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı*. S: 97-100, Antalya.

Kullanılan kaynak yayınlanmamış bir ulusal ya da uluslararası kongre bildirisi ise:

Metin N. (1996). “Entegrasyon Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar”. *Özürlü, Kent ve Çevre Kongresi’nde Sunulan Bildiri*, Ankara.

Kullanılan kaynak Yasa veya Anayasa ise:

Yabancı Memleketlere Gönderilecek Memurlar Hakkında Kanun (4489 S.K.), Md. 1; 1943.

Kullanılan kaynak web’de yer alıyorsa, web kaynakları kaynakçanın sonunda web adresi verilerek yazılır.

Tarımeri, Nihat. (2016, 11 Mayıs). Sosyal İnceleme Raporu... Erişim tarihi: 30 Mayıs 2017, <http://www.sosyalhizmetuzmanlari.com.tr>

Kullanılan kaynak bir filmden alınmışsa:

Kavur, Ö. (Yönetmen). (1986). *Anayurt Oteli* [Film]. İstanbul: Fono.

Kullanılan kaynak gazete ise:

Kongar, Emre. “Halkla İlişkilerin Önemi ve Ülkemizdeki Gelişmeler,” Cumhuriyet. 3 Kasım 2010. s.11.

Kişisel görüşmeler metinde belirtilmeli ancak kaynakçada yer almamalıdır.

Örnek: (Sema Kut, kişisel görüşme, Nisan 2017)